Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз * ЕРА, 15 ОКТЯБРЬ, 1987 ШУ. * № 124 (7470). * Мах 3 кеп.

НОВКЪОСТ М. С. ГОРБАЧЕВ МОСКВЕ ЮХАКХАЧАР

13 октябре Ленинградера Москве цIава араваьлар КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев.

«Пулково» яхача аэропорте из накъавоаккхаш бар КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС Ленинградски обкома хьалхара секретарь Ю. Ф. Соловьев, парте обкома бюро членаш, общественноста викалаш.

* * *

Цу дийнахье а КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев Ленинградера Москве цIакхаьчар.

(ТАСС).

ПЕРЕСТРОЙКА НАЬКЪАГIА

Гаргакхоачаш доагIа советски наха эггара дезагIа дола цIей — Сийлахь - боккхача Октябра юбилей. Укх шера кховзткъеи иттазлагIа дезду из социалистически Даьхе хьахнина ди хIара советски саго, дерригача прогрессивни адамаша. Ший къаьстта белгало йолаш да Октябра цIей дездар укх шера: вай мехка массе а инIнгашка шерра яьржай перестройка, айеннай наьха инициатива, творчески хьинар, кердадар лох, из балха юкъевхувл къахьегама коллективаша. КПСС XXVII съезда, цул тIехьагIа хиннача Пленумий решенешка хьежжа хьалхашка латта декхараш кхоачашде советски нах оарцагIбоахаш, ленински идеяща нийсдаь да укх деношка кепатеха арадаьха КПСС ЦК ТIахьехамаш.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КЪАХЬЕГАМХОЙ! ТВОРЧЕСКИ КХОАЧАШДЕ ПЕРЕСТРОЙКА, ОБЩЕСТВА ВАХАР КЕРДАДАККХАРА РЕВОЛЮЦИОННИ ГIУЛАКХ!

Октябра юбилея сийна социалистически яхье баьннача Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша деррига низаш оарцагIдаьхад парте решенеш кхоачашъяра, перестройка чакхъяккхара. Дукха дукхагIйола къахьегама коллективаш дезача цIей сийна тIайнца декхараш толаме кхоачашдеш накъайолх Октябра юбилейна.

Цхьабакъда, советски наьха долаш дац карагIдаьннача эчох кхоачам а баь совцаш. МоллагIа а цIей дездара эггара дикагIдар да кхоачашде дезаш долча дешашта тергам тIаберзабар, яьхад В. И. Ленина. Уж дешаш, бакъдар аьлча, вай тахан а дукха да. Из иштта долга хьахьокх укх деношка республика халкъа боахам дегIабоалабара даькъе долаш дола кхоачамбоацараш дувцаш хиннача КПСС обкома бюро решене. Нийс бетта планаш кхоачаш ца еш предприятеш, организацеш, колхозий, совхозий коллективаш кIезига яц вай. БIарчча предприятеш а производства а къахьегама овсарлен а планаш кхоачаш ца еш.

Продукце дикал лоха я, договорни поставкаш кхоачашйиц. Цу тайпара гIулакхаш тарлуш дац тахан — хувцамаш деча, эргалонаш еча хана. ХIара саго хьадеш дар хоадам боллаш хила деза. Цудухьа парте тIахьех резерваех дикагIа пайда эца, дикагIа къахьега, продукце дикал лакхъе, из дукхагIа яккха.

Промышленни предприятей, колхозий, совхозий къахьегамхошкара тахан хьадех, уж инициатива йолаш, бухсоцаш хьахулачоа бехктокхаме хилар, боахама расчет а коллективни подряд а санна йола керда формаш шерра балха юкъейоалаяр.

Доккхий декхараш да экономикана эша доагор, бийдал, материалаш Iалашъе езаш болча республика мехкдаьтта, газови промышленноста, химически индустре къахьегамхошта, машиностроителашта хьалхашка латтараш. Уж кхоачашдара тIахьех парте Центральни Комитето новатораш, производстве хьалхалаттараш, беррига къахьегамхой.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КЪАХЬЕГАМХОЙ! БОККХАЧА ЭФФЕКТИВНИ КЪАХЬЕГАМЦА, ЮКЪАРЧА ГIУЛАКХЕ РЕАЛЬНИ ДАКЪА ЛАЦАРЦА СИХЪЕРГЬЯ ВАЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДАЬХЕН МАССЕ А ОАГIОРАХЬАРА ПРОГРЕСС, ТОЛАМЕ КХОАЧАШЪЕРГЬЯ 1987 ШЕРА ПЛАНОВИ ЗАДАНЕШ!

СИИЛЕ А ХОАСТАМ А ХИЛБА ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШТЕИ НОВАТОРАШТЕИ!

Доллача хIамана хьалхалатташ а шоашкара хьокхам гойташ а хила безараш коммунисташ ба. Уж тIахьех парте Центральни Комитето:

КОММУНИСТАШ! ТIАГIЕРТТА А ЛЕРРАГIА А, БОЛЬШЕВИСТСКИ ХЬИСАПЕ ДIАКХАХЬА КПСС XXVII СЪЕЗДА НИКЪ! КЕРДАЧА ТОЛАМАЩЦА, ПЕРЕСТРОЙКЕРЧА РЕАЛЬНИ РЕЗУЛЬТАТАШЦА НАКЪАГIОРГДА ВАЙ XIX ЕРРИГСОЮЗНИ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦЕНА!

Халкъа социалистически самоуправлене принципаш кхоачашъеча, къахьегамен общественни дисциплина чIоагIъеча, парте экономически социальни политика чакхйоаккхача, вай вахара хьал тоадеча хьинарегIа дакъа лаца халкъа депутаташ, профсоюзаш тIахьех парте ЦК-с.

Октябрьски ТIахьехамашка КПСС ЦК-с дIайха моаршал кхайкаду тIема а къахьегама а ветеранашка, бIухошка - интернационалисташка.

Парте Центральни Комитето тIахьех советски нах социальни нравственностен нийсхони принципаш чIоагIъе, бюрократизм, волокита, уравниловка, иждивенчество санна дола вай перестройка наькъа духьале еш дола гIуланаш дIадаха, гласность, критика, самокритика йоаржае, лоацца аьлча, социалистически демократи дегIайоалае.

СОВЕТИИ МЕХКА ГРАЖДАНАШ! ЧIОАГIЪЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ НРАВСТВЕННОСТЕИ СОЦИАЛЬНИ НИЙСХОНИ ИОККХИЯ ПРИНЦИПАШ! ХАЬДДА ДIАЯККХА БЮРОКРАТИЗМИ ВОЛОКИТЕИ, УРАВНИЛОВКЕИ ИЖДИВЕНЧЕСТВОИ!

Коммунистически партии Советски правительствон масса хана а хиннай дунен халкъашта юкъера дешаш къестадеча нийсхон никъ лохаш, пачхахьалкхенаша цхьана конструктивни гIулакхаш леладара тIехьа. Машар безаш йола ленински политика чIоагIа лелаеш хьайоагIа вай Советски пачхахьалкхе ше хьахиннача дийнахьа денз. Бакъда, тахан санна ира цIаккха а лаьттадац тIемен машарен хьакъехьара дешаш, адамлен кхоаненах дола дешаш, хIана аьлча дукха ядерни герзаш Iоадеш хилар бахьан долаш боккха кхерам дунена тIаэттандаь.

Дерригача дунено могаеш хьаллоац дунен тIа машар лоаттабара, тIема кхерам юхатохара тIаерзаль йола советски инициативаш, адамле ядерни кхерамах лораяра, космоса милитаризаци ца яйтара хьакъехьара предложенеш. Уж дешаш а чIоагIтIа белгалдаьха да КПСС ЦК ТIахьехамашка.

ДАЬКЪАЛА ХИИЛА СОВЕТИИ МЕХКА АРАХЬАРА ПОЛИТИКА — ЯДЕРНИ БОАЦАЧА МАШАРА, ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕ ЦХЬАНА КЪАХЬЕГАРА, СОЦИАЛЬНИ ПРОГРЕССА ПОЛИТИКА!

Кастта деддергда вай Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара цIей. Цу дийнахьа цIаькха а дагабохаргба советски наха вай мехко, халкъо хьабена никъ, бIубенна болаш хьожаргба уж сийрдача кхоаненга.

КПСС XXVII СЪЕЗДА ЛЕНИНСКИ РЕВОЛЮЦИОННИ НАЬКЪАГIА ДIАХЬАЛХАШКАХЬА ГIО МАШАРЕИ ПЕРЕСТРОЙКАИ НОВКЪА СОВЕТСКИ НАЬХА ДИКАГIЧА ВАХАРГА!

Ленинграда активаца вIашагIкхетар

ЛЕНИНГРАД, 13 октябрь. (ТАСС спец. корр). Тахан Смольне актови зале М. С. Горбачева вIашагIкхетар хилар парте ветеранаща, революционни событей доакъашхоща, пятилеткай ударникаща, Ленинградски партийни организаце активаца.

ТIоараш а тохаш тIаййцар гулбеннараша КПСС ЦК Генеральни секретарь. Ветеранаща цхьана зале ба Ленинграда таханарча къахьегама гварде турпалаш, Iилман культуран деятелаш.

ВIашагIкхетар хьаделл КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС Ленинградски обкома хьалхарча секретара Ю. Ф. Соловьева.

Вай вIашагIкхетар, аьлар цо, чакхдоалаш да Октябра сийлахьа юбилей хьатIакхоачача хана. Укхаза, 70 шу хьалха сийлахьча Ленина Советски Iаьлал кхайкадаьча, Смольне исторически зале тIайпцад машарах, лаьттах дола котдаьннача халкъа эггара хьалхара декреташ, укхаза, укх зала тховна кIала къаьстта дика хоалу ханий хадаргбоаца бувзам, сийлен революционни традицей преемственноста бокхха низ. Сийлахьа Октябрь дIахоболаш ба вай Даьхен таханарча деношка. 1985 шера апрель бетта девз мехка шерра боаржабаьб масштабашка диллача Iалаьмате боккха а ший чулоацамга биллача революционни а бола общественни вахара еррига сфераш социально - экономически дегIаухилга сихдара а царна перестройка яра а болх.

Парте белгалбаькхха политически лостам бизза хьахьокхаш да халкъа ловш дар а цун хьашташ а. Ленинградцаша бизза хьаллоац мохк социально - экономически дегIаахар сихдара, общественни производственни вахара демократизаци яра, гласность дегIакхувлара, порядок, организованность, дисциплина чIоагIъяра, тIадиллача гIулакхах бола кадрай бехктокхам айбара тIабербзаба бола парте стратегически никъ.

Парте ветераний цIерагIа къамаьл дир Н. С. Сорокина, 1925 шера денз КПСС члена. Цо дийцар кагирхошта юкъе парте ветеранаша беча балхах. Перестройкана юстара латтац тхо, — аьлар. Тхоай керттера декхар тхона гу тхоашта тIехьа тIайоагIача тIехьенна кхетам баларах.

Декхар атта дац. Бакъдар оалаш, дагадувлара хьисапе дувц оаха кагирхоща. Хоалу тхона тахнарча деноща а вай мехка исторега а къонабараш хьаштдолаш болга. Истори довза а цох доккхал де а декхарийла ба къонабараш. Цхьаккха дича а нийсдалийта йиш яц гаргалонаш ца йовзаш уж хьалкхувлга, — белгалдаькхир оратора.

Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара накъаболхаш Ленина города къахьегамхоша къаьстта дика кхетаду мехка хулаш латтача революционни хувцамаща шоай дакъа а долга, аьлар вIашагIкхетаре къамаьл деш «Кировский завод» яхача объединене станочникий бригадира, Къахьегама Сийлен ордена виззача кавалера В. С. Алешникова. Перестройкана чIоагIа тIехьалатт ленинградцаш, цун кхел — из, чулоацамга диллача, социализма кхел, —йолга кхета а деш.

1985 шера М. С. Горбачев Ленинграде хинначул тIехьагIа хиннача хувцамех а дийца, къамаьл даьчо белгалдаьккхар, дукхача проблемашка болхлой кхыча тайпара хьежалга, боахам лелабаран доалдаран принципашка яь ца Iеш, иштта партийни балха формашкен методашкен цар перестройка дIайолаяьлга. ХьинарегIа тIагIерта баьннаб гIулакх талмастта кхоачащдеш хилара, цIенхашттагIа партийни хьисапе хьадеха баьннаб планови заданеш, договорни декхараш кхоачашдарах, порядоки дисциплинен, производства культура айярах. КарагIдийннарий критически мах беш хиларо тIехьашкахьа тетт сатийна, даьчох доккхал деш вагIилга, тIа-тIа дукхагIа хоалуш я лохера хьайоагIа инициатива.

Юрта викалий цIерагIа къамаьл дир А. С. Логиновас, «Всеволожский» совхоза механизатора: Къахьегама Сийлен ордена йиззача кавалера, Ерригсоюзни кхалнаьха совета члена.

— Къайла сенна кхухьаргда из, тха, деррига хьанийцача во йоацача, коллективе а шу хьалха дукхача кулгалхоша а болхлоша а геттара сагото еш тIайлора перестройкас шийца дахьаш мел дола кердадар. — аьлар механизатора. Цул тIехьагIа теркам тIаззар цо боахам лелабара кердача формашка йоалача хана коллективана нийсъеннача халонашта, боахаме хиннача хувцамех дийцар. Совхозаш шоаш йолаеннай рынкашка баьцадаараш дохка, хоалуш алсамъяьннай кха — тика яхача вIашдуххьаларча бувзамех цар еш йола поставкаш, лоаттадара моттигашка уж чуйоххар. Ше шийна финансировани ярген дIалахар юхаметтадарген яла кийчлуш я хIанз совхоз.

Трибуна тIа — «Прикладной химе Пачхахьалкхен институт» яхача Iилма-производственни объединене генеральни директор Б. В. Гидаспов. Цо дийцар Октябра 70 шу дизара сийленца накъабахара декхараш кхоачащде гIерташ ленинградски предприятейи организацейи къахьегамхоша болх мишта бу а, хIаьта цунца цхьана доалдара лакхерча эшелона экономически реформа яра хьакъехьа КПСС ЦК а правительствас а тIайнйцача лард йоллача документий база тIа йиззача боахама расчета тIа бовлара пар Iалаьмате боккха болх беш хиларах а.

Онкологе НИИ директора, СССР медицински Iилмай Академе действительни члена Н. П. Напалкова дийцар унахцIено лораяра проблемех. Цу даькъе хьадаьр дукха ла, де а доагIаш вай доккхий а ду цох. ХIаьта вахаро-м ший дар дIадех: селхан вайна тоъаш хиннач цох тахан кхоачам бац вайна. Чакхъяккха езача кхьчай здравоохранене рефроме, хIаьта цун керттера лосташ, дувцилга а доацаш, белгалдаькхад халкъа унахцIено лорарах болча Центральни Комитетен Министрий Советеи соцама проекта тIа.

Цул тIехьагIа гулбеннарашта хьалхашка къамаьл дир М. С. Горбачева. Теркам тIабахийта ладийгIар цун къамаьлага, хIаьта дIаьхдаь тIоараш деттарца юкъагIа а даьхар. Смольне хинна вIашагIкхетар хьахьокхаш дар Центральни телевидене а, «Интервидене» каналашка а гIолла.

ВIашагIкхетаре дакъа лаьцар КПСС ЦК Политбюро члена КПСС ЦК секретара Л. Н. Зайкова.

КПСС Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи

«Восстановительни травматологии ортопедни» яха Ерригсоюзни Кургански Iилман центр хьаярах бола» соцам тIанйцаб КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советон.

Соцам тIа белгалдоаккх экспериментальнии клиническии ортопеде а травматологе а Кургански Iилматохкама институте профессора Г. А. Илизарова кулгал а деш кийчъяьча лелаш йола маьженаш телхачеи царна лазар кхийттачеи унахошта дарба дара кердача эффективни методаша лоацача хана дукхха нах къахьегалургдолча баха, цар инвалидность дикка лохъе, цхьадола лазараш долча унахошта стационарни а доацаш амбулаторни дарба де йиш хулийташ хилар. Института новаторски разработкаша йиш хилийтар травматологен ортопедеи керда Iилман - практически лостам хьахилийта. Дунен практике шоашца нийсса кхыяраш йоаца дарба дара йоккха эффективни методаш юкъекхухь мехка дукххача дарбан учрежденешка, шерра могаяь я доазол дехьа а.

Бакъда Г. А. Илизарова кургански школе хьаIайнача творчески потенциалахи йIаьхийча опытахи мехка кхоачамболлаш пайда эцац.

УнахцIено лораяра практикана меллашха мара юкъехкахьац института фундаментальни комплексни медико-биологически медико - инженерни тохкамех а разработкех а хьахиннараш. Дарбан дукххача учрежденешка чIоагIа тоъаш яц институто хьаяь аппараташ, тоъац дарба дара керда методаш караерзаяь квалифицированни кадраш, йолаш йола материальни база кхоачамбеш яц дарба дара уж методаш юкъейоалаяра.

ДIахо йодача хана травматологеи ортопедеи даькъе деш дола Iилман тохкамаш дегIадоаладе а, цар боарам лакхбе а, хIаьта иштта бахача наха медицински новкъостал делга дикка тоаде а лерхIаш КПСС Центральни Комитетон СССР Министрий Советон бакъахьа лаьрхIад лелаш йола маьженаш телхачеи царна лазар кхийттачеи наха дарба дара медико - биологически а медико - инженерни а пробле-

(Инстедоалар 2-ча оагIо тIа).

КПСС ОБКОМЕ

Вай республика ахаш гаргга йолча промышленни предприятеша нийс бетта планаш кхоачашъяьнц дукхача хьокхамашта. Цул совгIа во продукци дIахо арахецара практика хIанз а дIалланза я. Цу тайпара хьал да гIишлош хьалъеча. Къаьстта чIоагIа саготдайташ хIама, да социальни дегIаахара программа юкъагIйисар: наха чуIе цIенош, школаш, детсадаш, культуран унахцIено лораяреи учрежденеш хьалъяра планаш кхоачашъьяц.

Цу тайпара кхоачамбоацараш долаш да республика агропрома балха тIехь. Фуд иштта тIехьабусаш хилара бахьанаш? Мишта дIадоахаргда кхоачамбоацараш, мишта кхоачашдергда шу чакхдалалехьа динза дисараш? Цу хьакъехьа принципиальни а доагIар чIоагIа хьадехаш а къамаьл хилар КПСС обкома бюро 1987 шера 9 бетта НГIАССР халкъа боахамо баьча балха итогехи укх карарча шера планаши социалистически декхарашн кхоачашдара дехарехи дола дош дувцача хана.

1987 шера 9 бетта баьча балха хьокхамий анализ а яь, КПСС обкома бюрос белгалдаькхар, дукхача доакъошка перестройка елген балха эффективность лакхъелген ла йиш йоацаш мела чакхдоаккхалга. Дукхача предприятешта, организацешта, колхозашта, совхозашта производство сихха дегIайоалаяра йолча доалдара кердача таронех пайда эца могадац, мела юкъехкувл хIанзара экономически методаш, дIаяхача ханарча инерцех мукъаьнна-яц, хIаьта из балха дукхален дикален хьокхамашта вона оагIорахьара Iаьткъад.

Промышленносте продукци маьхалъяккхара планах 14 предприяти лоархIаьяц.

ДIадахача шера укх ханаца нийсдича 30 предприяте товарни продукци арахецара темпаш лохъйай, къахьегама овсарлен заданеш кхоачашъьяц 24 предприяте.

Халкъа боахамга дIа ца кхоачаш дисад дикка дукха промышленни продукце лоархIамегIдола тайпаш. Поставкаш яра план кхоачашъьяц. Договорех - декхарех 20 предприяти лоархIаьяц. Цхьайолча предприятей коллективаша дукхача хана денз декхараш кхоачащдац, цар кулгалхой этта хьал ла а ловш Iеш ба, шоай гIулакхаш тоадара хьадда дола де дезараш тIаэцац. Царна юкъе я «Грознефтеоргсинтез» (н. В. И. Гречко, н. В. В. Жарнков), «Терек» (н. С. В. Макаев, н. Л. И. Дышлевская), «Чеченингушпромстройматериалы» (н. К. А. Батаев, н. Н. Ш. Перский) яха объединенеш, «Красный молот» (н. В. П. Бервинов, н. Н. И. Колпаков), «Электроинструмент» (н. Х. С. Тамасханов, н. А. С. Манкиев), Ассиновски консервни (н. Ш. В. Бакашев, н. П. Е. Новиков) яха заводаш, кхыяраш.

Арахеца продукци ла йиш йоацаш во я. Лакхерча категорегIа йолча изделей удельни дозала юкъера боарам лохбеннаб, вешта аьлча из 7,6 процент мара хилац. Дукххача предприятеша хIанз а тIехьа наха ца эша къаьнара продукци арахец. Моттигерча промышленноста министерства, бытови гIулакх дара министерства предприятей а кхычар а складашна дукха наха дIа ца эшаш йола изделеш хьаIайнай.

(Инстедоалар 2-ча оагIо тIа).

Юрта боахама болхлошта «Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама заслуженни механизатор» яха сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Юрта боахама механизаце даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама заслуженни механизатор» яха сийлен цIи лойла юрта боахама болхлошта:

Бархаиоев Яхьъяй Iалихана — Назрановски района «Назрановский» совхоза керттерча инженера.

Бондарев Иван Андреевича — Шелковски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза тракториста.

Дзауров Эльберда Османа — Назрановски района «Октября 40 шу» яхача совхоза комбайнера.

Дудаев Абдулбека — Шалински района «Шалинский» совхоза механизатора.

Мальсагов Къудуса Хамбора — Назрановски района Назрановски совхоз-техникума тракториста.

Пимичев Александр Ивановича — Шелковски района «Червленский» яхача колхоза мехотряда начальника.

Яшуркаев Iийсай Мусайна — Урус-Мартановски района «Солнечный» яхача совхоза тракторно-кхаш леладеча бригада бригадира.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

гор. Грозный,
1987 шера 12 октябре.

Нов. И. В. Сабецкена «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни экономист» яха сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Республика экономика дегIакхувлача доккхий гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни экономист» яха сийлен цIи лойла **Сабецкий** Иван Васильевича — Нохч-ГIалгIай АССР МВД финансово-планови отдела начальника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

гор. Грозный,
1987 шера 12 октябре.

Н. н. Ш. Джураевна, Г. М. Харатяна «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо» яха сийлен цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

ГIишлош еча даькъе доккхий гIулакхаш карагIдувларахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо» яха сийлен цIи лойла:

Джураев Шарипа — Грозненски гарнизона штукатурмаляра.

Харатян Григора Механовича — Грозненски гарнизона столяра.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

гор. Грозный,
1987 шера 12 октябре.

ТАРОНАШ КХЫ А ДУКХА Я

Декхарех дика лоархIабеш хьабоагIа укх шера Малгобекски района «Малгобекский» совхоза хьайбаш леладераш. Ийс бетта хIара кхоабача Iаттагара 1898 килограмм шура яьккхай цар. Из я соахка цу юкъа яьккхачул 46 килограмми дукхагIа. ХIанз Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача ден сийна района боахамашта юкъе яьржача социалистически яхье кхоалагIча моттиге ба уж.

Совхоза коллектив гIадъюгаш кхы а цхьа хIама да. Ийс бетта план 315 тонн йолаш, цхьоалагIа октябрь хьатIакхоачаш 433 тонн шура дIаелар пачхахьалкхенна, хIаьта дулх планал ворхI центнер дукхагIа. Цул совгIа цхьа центнер шура яккхарга планал 1 соми 40 кепиги кIезигагIа дIадахийтад.

ХIаьта малагIча таронаша вIаштIехьдалийтад цу дикача хьокхамашка кхача?

Ши шурий ферма я цу боахаме. Царех керттера яр Картоев Рашида кулгалду цхьоалагIа ферма я. Бетташ бола 129 етт, бIаь шинар, 53 Iаса, дулха кхоаба доахан да цига.

Ферме хIанз леладераш, керда гIишлош хьалъяьчул тIехьагIа доаладаь, дукха шура луча Iаьржа-боархача фух дола къона доахан да. Цудухьа хIанз кIезига шура лу цар — юкъега лаьрхIача дийнахьа ворхI-бархI килограмм. Цхьабакъда, кхозлагIа, диазлагIа дехкачул тIехьагIа царех хIаране дийнахьен буси 15—16 килограмм шура лургхиларах шеко яц, вагахьа санна царна эшаш дола Iунал дой. ХIаьта хIанз деш долча Iуналга хьежача, из иштта хургхиларах теша йиш йолаш да. ЛаьрххIа огтаьлча графикагIа рационагIа доагIача доакъарах хIара грамм дIакхоачийташ кхоаб, цIена леладу, ший ханнахьа детт. ХIаьта тIехьагIа дукха шура тела уж дIаIомадара, хала дале а, цкъа чакхбаьнначул тIехьагIа шоалагIа а детт уж доаркаша. Царна шоашта эшар а да из. ХIана аьлча, тIадоагIача шера денз коллективни подрядагIа цар леладергдолаш да уж. ХIаьта шу чакхдоалаш тIеххьара, итог яьчул тIехьагIа доагIаргдола ахча яьккхача шурах, цун хьоаналах тийша хургдолга ховш ба.

Цу хьисапе болх укх шера дIаболабе лаьрхIадар совхозе. Цхьабакъда, кхыча краяшкареи областашкареи ферме доаладаь шинараш соахка декабреи хIаьта дукхагIдараш ер шу долалуши мара дахканзар. Цудухьа подрядагIа болх вIаштIехьбаккха вIаштIехьдаланзар.

Дика чакхбоакх цу ферме зооветеринарни болх а. Доаханга кIирагIа кхозза, диазза хьож ветеринарни служба болхлой. Ферме лазар чудахьаргдоацаш гIулакх доаца машина хьакоаллийтац. Доакъар дахьаш, шура дIаяхьа йоагIар — лаьрхIа йола молхаш техача дезинфекционни барьере гIолла мара. Нах а цига гIолла чуух.

Хьайбаш лелaдечарна юкъе яьржача социалистически яхьа итог хIара дийнахьа ю. Итт дийнахьа планал дукхагIа шура яьккхачарна ахчан премеш тел. яхье цу юкъа котало яьккхарий сийна «Молния» арахец, цIе байракх а айю совхоза контора хьалхашка. ХIаьта яхье хьалха ба хIанз доаркаш Картоева Диба, Котиева Лиза, Картоева Тамара, скотникаш Шовхалов Зяудин, Салтукиев Хаваш.

Бакъда, халахете а, кхыча тайпара да хIанз Солтукиев Вахас кулгалдеча совхоза шоллагIча фермера сурт.

Фермана гонахьа яь карт, цхьаккха тайпа дезинфекционни барьер яц. ГIулакх доаца нах, машинаш хийца чухаш соахка лазар чу а дена бруцеллезах цамогаш хилар цигара доахан. Иштта из нийсдаларах бехке-м хьалха цу ферма заведующи хинна Алероева Луиза а я.

Лазар кхийттачарех, кхы де хIама а доацаш, бIаь гаргга етт пачхахьалкхенна дулха дIачубелар. ХIанз 67 бисаб цига. Лазар кIоарг ца далийтара цу доаханна дарба деш да хIанз. Тоаделча уж цхьоалагIча ферме дIадугаргда. ХIаьта цига бруцеллез яхача лазара дукхала молхаш теха, из кхы даржаргдоацаш мел эшар даьчул тIехьагIа, дулха кхоаба хьайбаш леладергда.

Во кийчо яьяц хьайбаш Iангара дахара а. Масала, Iалашъяьй шера план 500 тонн йолаш эзар тонн йол, кийчъяьй планал дукхагIа 810 тонн йолаш 4350 тонн силоси сенажи, хIара хьайбана лаьрхIа 21,4 центнер доакъара единица кийчъяьй. Ча ца лаьрхIача, деррига доакъар фермашта, жа латтача моттигашта хьатIадена дIаоттадаьд, йоачано толхадергдоацаш мел эшар даьд. Шурий фермашка деррига доакъар фуражира Д. Бамбатова лаьрххIа леладеча журнала тIа дIаяздаь да. ДIахо йодача хана цунах лерттIа пайда эцара бехктокхаме а из ва. Цудухьа рационагIа доагIачул совгIа цхьа грамм доа ца деш из лораде дага а ва.

Доакъар хьаьнду цхьа цех я совхозе. Болх бе кийча я из а.

НаIараш, хьаьш тоадаь, кораштa кизгаш теха, дика кийчъяьй цхьоалагIча фермера еррига помещенеш. ХIаьта шоллагIча ферме — цаI, кхы шиъ тоаянза я хIанз а. Бакъда, совхоза кулгалхоша яхачогIа, цига дIаоттаде хьайбаш-м дац.

Дукхача хана денз хьадаь, тхов тиллеи, чура хьахеи, кIира тохеи мара ца езаш доккха цIа латт цхьоалагIча ферме. Цхьабакъда, шифер йоацаш из даь даккха йиш йолаш бац совхозе. Цунца цхьана, цу ферма къахьегамхой болх баьлча салаIа моттиг йоацаш хьувз.

ТIа эшаш йола тоъал гIишлон материалаш, тхов тIатилла шифер йоацаш, хIанз а хьалъяь ца йоалаш латт Атаев Анзу воккхагIвола жа Iу волча бригадера кошара. ХIанзле кийча хила езаш яр из. РазнарядкагIа йоагIа хьу а е шифер а яланзар тхона укх шера, яхаш летк совхоза кулгалхой.

Уж кхоачамбоацараш дIадаьхача шура а дулх а алсамдаккха кхы тIа а таронаш я цу совхоза къахьегамхой. Царна новкъостал де хьажа беза района кулгалхой.

М. ХАМАТХАНОВ.

Дягилев Юрий Викторовичa Грозперча «Электроприбор» яхача заводе къахьега пхийтталагIа шу да.

ХIанз Дягилев болх беш ва 1988 шера май бетта чотагIа. ХIара сменни заданеш 150 процентал чухьнахьа йоацаш кхоачашъю толашагIа волча слесара. Цо социалистически декхар тIанийцад Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача юбилейга шийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шерен ах шерен задани кхоачашъе.

Хьаьнала болх беш санна коллектива юкъарча вахаре а хьинаре дакъа лоац Юрий Викторовича. ДиазлагIа хержав из цехкома членалла.

Дягилев заводе вовз дика хьехамча хиларах тарра. Цо шийн хана хьехамчал леладаь хинна учениках тахан доккхий толамаш доахаш къахьегаш ба.

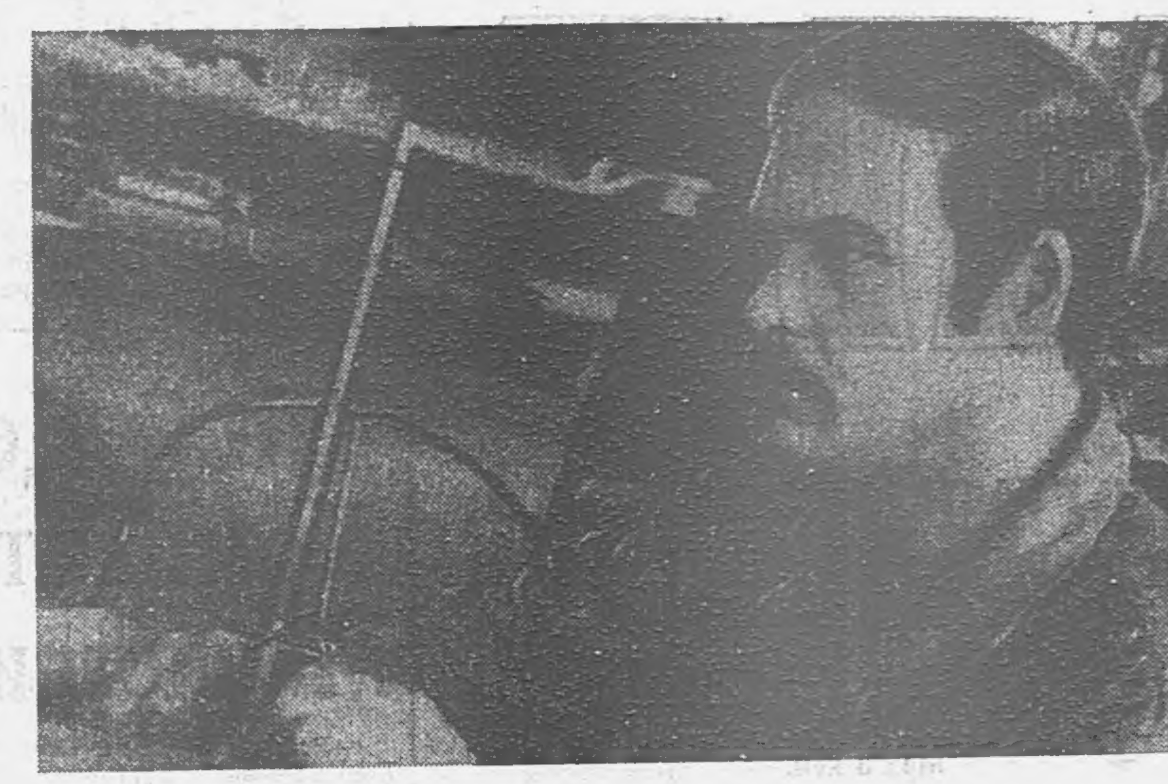

СУРТА ТIА: Ю. Дягилев болх беш воалл.

И. ПЛИЕВА сурт.

КПСС Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи

(Нистедсзлар. Долалур 1-гIча оагIо тIа).

май РСФСР унахцIено лоаяра. Министерства «Восстановительни травматологии ортопедии» яха Ерригсоюзни Кургански Iилман центр хьаелга. Центра юкъеяхийтай экспериментальни клинически ортопеде а травматологе а Кургански Iилма - тохкама институтий ший опытни заводаца (керттера организаци), Московски областе, городашка Ленинграде, Владивостоке, Волгограде, Казане, Краснодаре, Красноярске, Омске, Свердловске, Уфе цун филиалаш йолаш.

РСФСР Министрий Совета мукъабеннаб РСФСР унахцIено лоаяра Министерства трамалогеи ортопеден Казански Iилма - тохкама институтах а травматологеи ортопеден Свердловски Iилма - тохкама институтах а цу центра филиалаш е.

РСФСР Министрий Совета, СССР Госплана, СССР унахцIено лоаяра Министерствана, СССР Госстройна, Ерригсоюзни Кургански Iилман центра филиалаш шоай территореш тIа йолча Башкирскии Татарскии АССР Министрий Советашта, Ленгорисполкома, халкъа депутатий краевойи областнойи Советий исполкомашта тIадиллад кердадар лахара балхаш Iалашде, проектно - сметни документаци кийчъе, социально - культурнии бытовойи гIулакхa йолча учреждениеш цхьан комплексе центра объекташ хьалъяра лаьттан участкаш шоай ханнахьа къоастае, цу гIулакхашта йола хиланза яргIйоаца капитальни вложенеш хьожае.

СССР прибораш еча, автоматизаце средствайи управлене системайи Министерствана тIадиллад «Восстановительни травматологеи ортопеден» Ерригсоюзни Кургански Iилма центра медицински техника хьаеча технически новкъостал де, цу центра заказегIа из серийни арахецалга Iалашде а.

Соцам тIа оттаду «Восстановительни травматологеи ортопеден Ерригсоюзни Кургански Iилман центра Iилма тохкама балхийн бахача наха шерра квалифицированни новкъостал дарен болх бухсоццаш хьахулачох тийша къахьегамах доагIар хургдолча порядкагIеи хьалашкеи планировани эргаяьккха тоаяра, Iилман болхлой, медицински персонала, центра кхыча сотрудникий къахьегам вIаштIехьбаккхара а стимулировани яра а кIийлен тIа бергболаш. Цунца дувзаденна оттаду центр лелаяргa дIадодар дарбан курс чакхъяьккхача цхьан унахочунга дIадодар стабильни нормативашка хьежжа хургдолаш. СССР финансай Министерствацa цхьана СССР унахцIено лоаяра Министерствана тIадиллад уж нормативаш оттае а чIоагIъе а.

Соцам тIа оттадаьд шера йолча хана пайда ца эцаш йиса бюджетни ассигнованеш центрага юсаргйолаш, хьатIадоагIача шера белгалдеча боарамашта юкъе а йохийтаргйолаш.

«Восстановительни травматологеи ортопеден» Ерригсоюзни Кургански Iилман центра генеральни директора мукъа лу центра медицински фармацевтически болхлошта алапе фонд кхояра чотагIа надбавкаш оттае, цар унахошта дика дарбен гIулакхи дарга хьежжа, расходий сметагIа кхояь ассигнованеш социальнии производственнии хьашташка дIаяхийта, алапена оттаяьча планови фондага хьежжа центра а цун филиалий а структурен штатни расписанеши чIоагIъе. Профсоюзни организацеца дага а воалаш къахьегам вIаштIехьбаккхар коллективни (бригадни) форма юкъейоалае дарбан курс чакхъяьккхача унахой дукхалга, царна дарба дара а гIулакх дара а дикалга хьежжа алапи дургдолаш, хIаьта иштта материальни поощрене фонда средствай чотагIа премеш йлара боарамаши порядоки оттае.

«Восстановительни травматологеи ортопеден» Ерригсоюзни Кургански Iилман центра клиникашка унахошта кхача балара лакхъяь расчетни нормаш оттаю.

«Восстановительни травматологеи ортопеден» Ерригсоюзни Кургански Iилман центра мукъа лу коммерчески кIийлен тIа медицински обследовани, консультаци яра, дарба дара доазол дехьара гражданаш тIанибе, хIаьта иштта Iомабара доазол дехьара специалисташ а, юкъарчал доацаш экспортно - импортни операцеш е, лицензеш ийелген йохкилген юкъе а доаладеш.

РСФСР Министрий Совета, КПСС Краснодарски, Красноярски, Приморски крайкомашта, парте Башкирски, Волгоградски, Московски, Кургански, Омски, Свердловски, Татарски обкомашта, КПСС Ленинградски горкома тIадиллад «Восстановительни травматологеи ортопеден» Ерригсоюзни Кургански Iилман центра филиалаш вIашагIтохарен объекташ хьалъярен балхаш деча тIахьожам лоаттабе.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА—ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

ИЗ ДИЦДЕ ЙИШ ЯЦ

Тамаш я «Медтехника» яхача управлене болх дукхача наха бовзе. Цхьабакъда, наьха унахцIено лоаяра дукха да цо деш. Республика дарбан-медицински учреждениешта цо лоаттаю медицински оборудовани, аппаратура, инструменташ, хиланза яргIйоаца тайп-тайпара материалаш. Лоацца аьлча, больницаш, поликлиникаш, акушерско-фельдшерски пункташ, профилактореш цун балхах тийша я. хIана аьлча хIанзара медицински учреждениеш болх бе йиш йолаш яц чоалхане йола диагностически а лечебни а техника йоацаш.

«Медтехника» управлене юкъхьанцарча партийни организаце укх деношка хиннача отчетно-хоржамий собране дийцар коллективана кагIдаьнначох, хьалхашка латтача къоастаянза яргIйоацача ирача проблемаех. ДIадахача шера медтовараш дохкача тико товарооборота план 177 процент кхоачашйир, укх шера 9 бетта — 148 процент.

— Даьчох тоъам баь Iе йиш йолаш дац вай, — аьлар доклад яьча парторганизаце секретара А.-Ш. Вахаева. Уж цифраш лакха хилар бахьан да РСФСР минздрава вай республикана кхы тIа средстваш хьахецар.

Управлене мастерске хьокхамаш белгтала лохагIа да.

Докладчико а собране къамаьл даьча коммунисташа а дийцар балха тIа долча кхоачамбоацарех, халонех. Царех цаI да медицински учреждениеша керда оборудовани эш тхона, яхаш, хадданза заявкаш ахийтар. Кердачоа тIаккхуш хилара-м во дацар, цхьабакъда, больницай, поликлиникай кулгалхошта ха деза оборудованех дIадала ахча лоашка дий. Шера юкъера лаьрхIача 3 миллион сома заявкаш ю, хIаьта цу гIулакха хьахийца средстваш ахаш мара яц, аьнна, дийцар управлене начальника Р. Башаева. Из бахьан долаш тахан складе улл 1,5 миллион сома маьха йола оборудовани.

Цхьаболча кулгалхоша теркалдац, аппаратура дIаоттае шоаш болча моттиг а таро а ца хилар. Масала, рентгенаппаратура хьайца кхо бутт балалехьа дIаоттае еза. Из ха тIехьайоале талх цун узлаш. Из иштта дале а, таханарча дийнахьа цу тайпарча аппаратура 8 комплекс уля вай республике дIа ца оттаеш. Бахьан — цун монтаж е специалисташ ца таар.

ХIара шера вай республике медицински техника дукхагIа хул, цхьабакъда, из лелае эшаш бола специалисташ IотIакхеташ бац. Штаташ хьахийца яле а, оборудованена ремонт яра эша техникаш тоъаш бац. Ткъаь кхойтта саг хила везача, тахан болх беш 28 мара вац. Управлене болх беча кадрах дукхагIбараш Ленинградерча техникумо кийчбаь ба. Дика специалисташ ба уж, цхьабакъда, шоашта йила ха чакхъяьлча республикера дIаух. Уж совцабергболаш царна дIаяла е квартираш а е кхыметтел общежити а яц управлене.

Кхычахьара хьатIабаькхараш хьатIазца таронаш еце, кадраш кийчъе мегаргъяр Грозперча цхьан профессионально-технически училище. Из деш дац. Специалисташ ца хиларга хьежжа болх беш яц чоалхане, дукха мах боакхаш йола техника.

Управлене коллектив иштта чоалхане хьалаш эттача кулгаш вIашкадахка Iохайна ягIац, шийна могар ду медучреждениешка латтача оборудованега болх байтара. Хьайиллай технически гIулакх дара пхи пункт, республикански больнице хадданза болх беш ва ши техник. Цхьабакъда, эшарашка хьежача деш дар доадам боацаш да. Болх тоабара новкъарле еш дукха да. Цкъадале, медучреждениеей подразделенеш республика мел я дIаяьржа я. ХIаьта тика цаI мара яц. Цун ший штат, ший план, ший фондаш я, алхха шийна эшача гIулакха мара дIаахийта йиш а йоацаш. Иштта хьал долаш я мастерской а. Цун фондаш а яц дукха хIама хьаде таро луш.

— План кхоачашъе безам бале тика дукхагIа товараш дохка дезаш я, — аьлар йоккхагIйолча экономиста О. Пионтика, — дIахо фу хул цу техниках — из тика гIулакх дац. Мастерской ший специалисташца кхояц оборудовани дIаоттае. Шоай таронашка хьежжа заявкаш еш бац дарба деча учреждений кулгалхой а.

Цхьаькха да укхаза белгалдаккха дезаш. «Медтехника» управлене парторганизаце чубоагIа НГIАССР унахцIенон министерства авторемонтни мастерской болх беш бола коммунисташ. Производственни дешашка диллача цхьаккхa а юкъара хIама доацаш ше-ший болх беш организацеш ю уж. Парторганизаце секретара А.-Ш. Вахаева доклад еш, цхьа дош аьнна а хьоабанвар шоай лоалахой. ТIаккха дувца дезий укхаза партийни влияни елга чIоагIдарах?

Медтехникаша шоай низаща де йиш йолаш а дукха дар укхаза. Цхьабакъда, массаза а тоъаш яц ремонтни материалаш. Шоай низашца хьаьйй укхаза оборудовани чулоаттае ши кхоале, тоаьй склад, хозспособагIа ремонт еш боахк зданена. Укхаза дIа мел яхийта материалаш лоалахошкара йийха, эгIар а магIар а бовзача нахагара гулъяь я. Кхетадеш дац цу гIулакха эша фондаш хьа хIана хецац?

Управлене коллектив бувяьккхай соцкультбыта масса долча даькъах: яц укхаза берий беш, салаIа моттиг, 1964 шера денз цхьа квартира еннаяц.

Собране къамаьл даьчар хала а хеташ дийцар шоаш перестройкана гаьна ба, яхаш. Малав цу гIулакха бехке? Эггара хьалха укхаза болх беш бола нах шоаш ба. Инициатива йоацаш лаккхера команда ярга хьежаш ба управлене болхлой, коммунисташ, кулгалхой. Хьаэцаргъя вай, управлене чуйола здани. Шелал оттаелехьа ремонт яь яккха мегацарий цунна? Коммунисташа дийцар хьайоагIача аппаратурах, оборудованех информаци яц, аьнна. ХIанад из иштта? Безам хилча тика мах беча зале выставка е йиш яц кердача техника.

Управлене дукха ду кулг-кара балхаш, йолча таронех пайда а эцаш, къахьегама хьалаш вIаштIехьдаьхадац.

— Болх бе хала долча геттара готтача помещене я слухо-протезни кабинет, — аьлар техника В. Токарева. Дукха дийцад цох, цхьабакъда, хувцалуш хIама дац. 200 — 300 килограмм дозал дола аппаратура кулг-кара хьалъай а яь, дIаоттае езаш моттигаш хул. Коммуниста чIоагIа критика йир ремонтни балхаш дара планировани еча порядок а деча балхий нормативаш а ца хилара.

Халахете а «Медтехника» управлене юкъхьанцара партийни организаци перестройка кулгалхо а организатор а хинна дIаэттаяц. Къаьнарча IаьдалагIа бу болх, кхыметтел КПСС Уставо дIадехар а кхоачаш ца деш. Хьаэцаргда вай партсобранеш яр санна дола лоархIаме дош. УставагIа 12 хила езача, шера укхаза пхи собрани мара яьяц. МалагIа дешаш да цига дийцараш? Ши собрани яьй КПСС ЦК январски июньски (1987 ш.) Пленумий решенеш ювцаш. Вокх шин собране повесткаш коллектива юкъарча собране а дувца мегаргдола дешаш дувцаш я. Цхьа собрани мара хиннаяц тика а мастерской а балхах лаьца.

Фуд кIоаргга чулоацам бола, хьалхашка латта дешаш къоастаде новкъостал дергдола собранеш кийч а яь, уж чакхъяхара новкъарле ер? Цхьаккха хIама дац, парторганизаце секретарь, коммунисташ мела хилар мара.

Докладчико дувцанзар партсобраней действенностах, тIанийдаь соцамаш кхоачашдарах. Анализ йинзар секретара партийни поручене кхоачашъяра коммунисташа даьчун. БIарчча шера ладийгIадац собране коммуниста уставни декхараш кхоачашдарах.

Идеологически балхах дувцача хана тIагIолла дIавахар Вахаев: «Лекцеш йийшай», «подписка яьй», «хоржамий участкашка агитаторашa болх баьб»... Фу болх баьб, цох фу пайда баьннаб? Керттердар из дале а, уж хаттараш а жоп доацаш дисар.

Эргалонаш еш хилара кIезига белгало йолаш чакхъяьлар отчетно-хоржамий собрани ше а. Собране къамаьл даьча ялх сагах мугIарера цхьа болхло мара воацаш, вожаш кулгалхой бар. Адрес доацаш яр критика, хIаьта самокритика вIалла а яцар. ДукхагIа бувцаш хиннар шоай болх а цунца ювзаенна проблемаш а яр, кIезига дийцар партийни балхах. ТIаийца сонам а къаьнарча IаьдалагIа бар — ах дикен, ах — вон. ДIадаланза да массазара а дешаш: «керда хержача составо дIадаха хьалха хинна кхоачамбоацараш», «терками эца», «тIахьожам лоаттабе»...

Парте хьалхашка оттадаь чоалхане дешаш къестаде лезараш къахьегама коллективаш я. Укхаза къаьстта теркам тIабуж цун авангарда — юкъхьанцарча партийни организацена. Цун позицех, цо практически беча балхах тийша да перестройка дешаш а кердача хьалашка коллективо болх белга тоадар а.

Из дицде йиш яц «Медтехника» управлене коммунисташа.

В. ДИДИГОВ.

КПСС ОБКОМЕ

(Нистедоалар. Долалур 1-гIча оагIо тIа).

ЦIенхаштта дола кхоачамбоацараш а динза дисараш а да гIишлошъеча. Республика подрядни организацеша гIишлон - монтажни балхаш дара план кхоачашъьяц. Госкапвложенеш караерзаелга 87 процент мара Iалашдаьдац, керттера фондаш юкъейоалаелга — 72 процент.

Массаза тIехьаюсачарех я Нохч - ГIалгIай гIишлон управлени (н. Э. Э. Исмаилов, н. А. Б. Джукаев), «Чечингавтодор» яха управлени (н. А. Н. Алмасханов, н. З. И. Вязникова), вогIа болх беш я «Грозтрубопроводстрой» яха трест (н. Э. А.-М. Мугадаев, н. Н. А. Решетова). Кхоачаш ца еш йисай бахача наха цIенош, больницаш, клубаш хьалъяра планаш. Республика къахьегамхошта дIа ца луш йисай 14 эзар кв. метр чуIе фусамаш, хIаьта больницаш хьалъяра план 11 процент мара кхоачашъьяц, клубаш хьалъяра — 66 процент. Хьалха санна лохерча боараме кхоачашду гIишлон-монтажни балхаш, хIанз а юкъера дIадаьннадац приписказ елга, ца даьр даьд яхалга, объекташ дукха кхоачамбоацараш долаш дIателалга. Из бахьан долаш эксплуатаце дIаденна лоархIаш долча дукхача нах чубахача цIеноша, школаша, кхыйолча объекташа дукха ха йоаккх пайда эца йиш йоацаш латташ.

Дукха кхоачамбоацараш да машиннаькъа, автомобильни транспорта балха тIа. Укхаза пассажирашта гIулакх дара культура дукха хоалуш тоае вIаштIехьдаьннадац. ЧIоагIа ира латт г. Грозне автотранспортаца пассажираш дIа-хьа кхувлара проблема. Из болх эсала вIаштIехьбаькхаб. Сагот дайташ я водительски состава дисциплина, автобусаш маршрута тIара ювлаш моттигаш кIезига нийслац. Из деррига а «Чечингавтотранс» яхача объединене (н. Е. А. Надиров) автопредприятей кулгалхой бехктокхам лохбар бахьан долаш да.

Бувзама средствай балха, почташа деча гIулакха раьза боацаш ухаш йола жалобаш кIезиглац, цар бахача наха деш дола гIулакх тоаде вIаштIехьдаьннадац.

Кхы а дикагIа хила доагIар баха нах кхачани промышленнии товарашца Iалашбара гIулакх. НГIАССР торговле министерства (н. В. С. Гажаев), респотребсоюза (н. Х. М. Гуржиханов), республика Министрий Советерча общественни кхачан управлене (н. М. С. Торшхоев), «Грознефть» объединене урса (н. С. З. Шерипов), «Грознефтеоргсинтез» объединене орса (н. Н. П. Баранов) во болх беш хилар бахьан долаш дукхача хана денз розничнии товарооборота план кхоачашъяц.

Республике бахача наха бытови гIулакхаш дара боарам геттара лоха ба, къаьстта юрташка.

Агропромышленни комплекса чуйоагIача предприятей балха хIанз а тIехьа цIенхаштта дола кхоачамбоацараш нийслу. Юртбоахама даькъа тайп - тайпарча хьокхамий планаш кхоачашъяц 50 гаргга болча боахамо. ДIадахача шерацa нийсдича дулх, фуаш эцара, шура якхара боарам кIезигбеннаб. Дулх дохкара планаш кхоачашъяьяц Шалински районо, шура, тха дохкара — Наурски, Сунженски районаша. БIарчча республика хьайцача дулх дохкара планах лоархIаянзар 20 колхози совхози, шура йохкара — 34 боахам. Хьайбаш дукхагIа дов. Доахани коа тIара оалхазараши кIезигденнад.

Лохача темпашца чуэц ялата лаьрхIа дIайийна хьажкIаш, комсаш, шекара свеклаш, баьцадаараш, кхыйола культураш. Гурахьа юв культураш дIаера ханаш тулийт, массанахьа а доакъар Iоадара йолча таронех максимально пайда ийбац. Iан кийчо яра балхаш дукха тIехьадусаш ду, цхьабакъда республика Госагропрома, дуккхача парте горкомаша, райкомаша, партийни организацей секретараша, колхоший, совхозий кулгалхоша кхоачамбоацараш дIададахара хьадда де дезараш дац, лаьтташи хьайбаши леладеча овлангара проблемаш къоастаяра де доагIар дац.

Халкъбоахама планаш кхоачашъеча хьахинна во хьал партийни комитеташа, советски, боахамий, иштта кхыйолча кулгалдеча органаша шоай оагIорахьара кадрашкара доагIар лерттIа хьа ца дехар, производственни сфере еча перестройка массаза влияни ца яр бахьан долаш хьахиннад. Кадрай дикача даькъа оамал а хинна дIаэттад гIулакхий критически маIан ше ма дарра ца дувцалга, бухсоццаш хьахиннар лакхдаь дувцалга, халонаш тIехъяьхха ювцар гIерталга. Харцахьара практика йолга хоалуш хул къаьстта бола кулгалду болхлой района, города, отрасла юкъерча хьокхамащца балха тIехьаюса дуккха предприятеш, боахамаш кIайладахьа гIертача хана. Цхьаккха бахьан а доацаш мела кхоачашду боахама механизм эргаяьккха-тоаяр, демократически хьисап дегIаккхувлар, производства интенсивни технологи юкъеккхувлар, хозрасчетни подразделенешца беча балха йола формализм юкъера дIаяккхар санна дола гIулакхаш.

КПСС горкомашта, райкомашта, юкъхьанцарча парторганизацешта мегадац Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дизара сийна дола социалистически декхараш кхоачашдаран пятилетка шоллагIча шера планаш ханал хьалха кхоачашъяран тIехьа коммунисташи берригa къахьегамхойи оарцагIбаха. Партийни комитетий балха стиле хулаш дац белггала дола хувцамаш, йолаш я шоаш пайдана йоацалга хьахьекха йола методаши подходаши, хIаьта из во Iатъ экономикеи социальни сферен дегIаахара темпашта. Эггара дукхагIа тIехьадусалга нийсдалийтад Заводской, Ленински, Назрановски, Сунженски, кхыча районашка.

Хьалха а санна, халкъа боахамерча гIулакхий хьала эсала влияни еш я республика Министрий Совет, долаш долча кхоачамбоацарашца тарлуш я из.

Цу деррига динза дисараштa бехке бараша царна эхь хетийташ къамаьл хилар бюро.

ЛадийгIар республика Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела, агропрома председатела А. И. Воронкина, Министрий Совета председатела заместителаша А. И. Ивановеи, К. С. Салтахановеи, КПСС обкома промышленно-транспортни отдела заведующе Ю. В. Кузнецова, парте Надтеречни райкома хьалхарча секретара Г. Г. Махауре, Грозненски райисполкома председатела В. И. Жукова, Ачхой - Мартановски райисполкома председатела А. Х. Макаева, «Красный молот» яхача завода директора В. П. Бервинова, респотребсоюза председатела Х. М. Гуржиханова, НГIАССР Министрий Советерча общественни кхачан управлене начальника М. С. Торшхоева, иштта цхьаболча кхыча кулгалхоша даьча хоамашка.

Этта хьал кхы дIахо ла йиш йоацалга а лерхIаш, парте горкомашкарей райкомашкарей, горрайисполкомашкара, республикански министерствашкарей ведомствашкарей, объединенешкара КПСС обкома бюрос хьадийхад карарча шера 9 беттa халкъа боахамо баьча балха итогашта кIоаргга анализ елга, республика экономике овлангара денз хувцамаш делга, нийсдалийта производстве а белгальъча темпашта а тIехьадусалга дIадаккхар Iалашделга. Организаторски политически балха дозала центр къахьегама коллективашка кхоачае, производствана доалдара демократически юкъыгех, боахама реформа яра таронех биззагIа пайда эца. 1987 шера социалистически декхараши заданеши, бIарчча пятилетка кхоачашъяра эффективни гIулакхаш чакхдаха.

НГIАССР Министрий Совета председатела заместитела А. И. Иванова, хIаьта иштта оттаяь планаш кхоачашъеча тIехьадусилга хилийтачча «Грознефтеоргсинтез», «Терек», «Чеченингушпромстройматериалы» яхача объединеней, «Красный молот», «Электроинструмент», Ассински консервни заводий, Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене кулгалхой теркам тIаззаб мелал ювлийтан организаторски болх эсала баьи хилара. КПСС ЦК июньски (1987 ш.) Пленума решенеша дIа ма деххара, экономикана перестройка яра болх овлангара денз тоабар духьа къахьегама коллективаш оарцагIъяхара эффективни гIулакхаш кхоачашдаь ца хилара. Лоацца юкъа гIулакхий хьал тоаделга, шоай балха тIа качественни хувцамаш хулга Iалашделга хьадийхад царгара.

ТIахьожам лоатта ца бари производственнии жилищнии хьашташ кхоачашдара лаьрхIа йола дукхагIйола объекташ хьалъелга йIаьхача хана тIехьадусаш хиларга кхоачаярах гIишлон индустре предприятейи организацейи кулгалхошкара доагIар эсала хьадехари бахьан долаш НГIАССР Министрий Совета председатела заместитела К. С. Солтахановна цIенхаштта бехк бе боагIаш хилар нийса лерхI бюрос. Цхьабакъда, гIишлошъечарча гIулакхий хьал овлангара денз тоадара де мел эшар дергда, аьнна, цо яь заявленнии шера планаш шеко йоацаш кхоачашъергъя, аьнна, денна доши теркал а деш, цо баь болх бувцарах кхоачам бе йиш йолаш лаьрхIад бюрос.

Бюро гучадаьлар цхьабола кулгалду болхлой компетентность йоацаш болга, бехктокхама кIалхарабувла, шошоай кхоачамбоацараши ледарлонаши, нийсъенна тайп-тайпара халонаш «объективни бахьанаш» оалачарца ювза уж гIерталга.

Юртбоахама производстера кхоачамбоацараш дIадоахача НГIАССР Госагропрома (н. Воронкин А. И., н. Карташов В. Г.) балха тIара мелал белгал а йоаккхаш, гуйран - кхашкарча балхий ерригa комплекс толаме чакхъяьккхаран боахамаш Iанга кийчдаран, нийсдалийта тIехьадусалга карара шу чакхдалалехьа юхаметтаоттадара де мел эша гIулакхаш делга хьадийхар бюро. Итт дийнахьа йолча юкъа, е вешта аьлча 20-ча октябрага кхаччалца республике дIадийна даргда гурахьа дув ялат, лоацчача хана чуэцаргъя свеклаши кхыйола культураши, хьайбаш толаме Iангара дахара мел эша хьалаш вIаштIехьдоахаргда, аьнна А. Н. Воронкина яь заявлени теркалъяьй. Госагропром декхарийла яьй Наурскии Шелковскии районий кулгалхошца цхьана доахан Iангара дахара план оттае, доакъарий запасаш Iалашъелга а царех рациональнегIа пайда эцалга а теркал а деш.

Республика коа тIара оалхазараш леладеча эттача сaготача хьала «Птицепром» треста управляюще О. Ш. Iолаева теркам тIа а эва, бюрос хьадийхад мело ца еш гIулакх тоаделга. Нагахьа санна, де доагIа гIулакхаш ца дойя дувцаргда треста руководство чIоагIъярах дола дош.

Социально - культурни даькъера объекташ — школаш, клубаш, берий бешамаш, иштта кх. дI. — хьалъелга вIаштIехьдаккхара республика Госагропрома председатела заместитела н. Р. А. Омарова болх хила беззача хьисапе бац, аьнна, белгалдаькхад. Эттача хьала бахьанаш кIоаргга тахка, тахнарча дено дIадехарашка хьежжа тIабиллача балха участка кулгалдара дIахойодача хана коммуниста н. Омаровна тешам бала мегаргба-бац, хьажа, декхарийла яьй Госагропрома партийни комитет.

Товараш хьадара производство алсамъяккхаран бахача нахага уж дохкаран, цар дикал лакхъяран ассортимент шеръяран де мел эша гIулакхаш де декхарийла баьб бюрос пачхалкхени кооперативнии торговле, промышленни предприятей кулгалхой.

НГIАССР Минторгагара, респотребсоюзагара, НГIАССР Министрий Советерча общественни кхачан управленегара хьадийхад торговли вIаштIехьйоаккхалга тоадар, йидархошта гIулакх дара культура айяр.

Общественни кхачан управлене начальника М. С. Торшхоевна кхо бутт ха еннай, цунна подведомственни йолча предприятейи организацейи балха тIа е йоагIаш йола порядок яра. Нагахьа санна, общепитера хьал дикагIча оагIорахьа тоа ца дойя, дувца оттадергда н. Торшхоев балха тIара дIаваккхара дош.

Городскойи районнии комитеташта, горрайисполкомашта тIадиллад массови план кхоачашъяра, эшшаш йолча товарни ресурсацца товарооборот Iалашъяра, наха ду бытовой гIулакхаш шердара тIехьа лоаттабу тIахьожам чIоагIбелга.

Машиннаькъа Грозненски отделене, «Чечингавтотранс» объединене кулгалхошкара бюрос хьадийхад халкъбоахама мовхьаш дIа-хьа кхахьара заданеш кхоачашъелга Iалашде, транспортах пайда ийбара эффективность лакхъяра тIалеста гIулакхаш чакхдаха. Къаьстта терко тIаоза еза пассажирски транспорта балха тIара кхоачамбоацараш дIадахара.

НГIАССР Министрий Совета тIадиллад, республика экономикана доалделга тоаде, пачхалкхен плани социалистически декхараши, социальни программаш кхоачашъяра тIехьара кулгалдеча кадрашкара доагIар хьадехалга айдар, халкъа боахамерча гIулакхий хьала оперативно доалде, цун еррига отраслей болх стабильни хулга Iалашде, приписказ елга ца даьр даьд яха оамалаш, дикал лоха йола, къаенна а саго дIаэцаш йоаца а продукци арахецара дегаза практика дIаяккхар.

КПСС обкома отделий заведующей нн. И. И. Алмазова, А. М. Астафурова, Ю. В. Кузнецова, Л. К. Муратовай, отдела заведующе декхараш кхоачашдеча А. М. Часпиева теркам тIаззаб цар моттигашкарча гIулакхий хьалашта эсала тIахьожам лоаттабеши кадрашкара доагIар эсала хьадехаши хилара. Еррига звеньяй кадрашцара балха боарам айбе, доши гIулакхи цаI хулга Iалашде, парте XXVII съезда, КПСС ЦК январскии июньскии (1987 ш.) Пленумий решенеша дIа ма деххара балха стили методаши эргайоахача даькъе партийни организацешта практически гIо де декхарийла баьб уж бюрос.

ГIишлош хьалъеча, халкъа боахама кхыча доакъошка йола очковтирательство, приписказ дIаяхарах долча КПСС ЦК, парте обкома соцамаша дIадехараш кхоачашдара де дезар ца дарах дола дош дийцар. Бюрос белгалдаькхар, очковтирательствои приписказ дIаяхарах дола КПСС ЦК, парте обкома соцамаш кхоачашдара партийни, советски, кхыча органаша из болх вIаштIехьбаккхара овлангара денз хувцамаш даь доацалга. Пачхалкхенна зе делга, нийса йоаца отчетни даннеш телалга ловргдоаца хьалаш хьадара республике де дезар даьдац. Техкача гучадьннад 1987 шу дIадоладелча гIоне подрядни балхаш деча 1076 эзар сом IотIатехалге е баьча берригача балхах 5 процент. Цу тайпара моттигаш хиннай химически реагентий Карабулакски завода реконструкци еча (подрядни организаци — «Грозтрубопроводстрой» треста СМУ-1). Малгобеке 100 квартира йола цIа хьалдеш (подрядни организаци — ЧИУС ПМК-105), кхыйола производственни а социально-культурни а лоархIам бола объекташ хьалъеча. Техкача хIара кхоалагIа йолча предприяте гучаяьннай отчетность нийса йоацаш хилара факташ, кхойтта объекте — приписказ. Цу тайпара дола хIама къаьстта дукха нийслу Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене чуйоагIача цIенош деча комбинате, ПМК-105, СМУ-2, «Чеченингушагропромстрой» объединене, республика бытовой гIулакхаш дара министерства ремонтно-гIишлош хьалъеча объединене, кхы цхьайолча коллективашка. Управленей а объединеней а кулгалхой нн. Э. Э. Исмаилов, Б. М. Шадыжев, Р. А. Омаров, Д. Н. Хаджиев пачхалкхе Iехае гIертарах йолча факташта бе боагIа мах беш бац. цу явленеша шоаш керте латтача коллективай сий доадеш санна хетац.

ЧIоагIа саготдайташ я хьалъяьлланза йола социально-культурни лоархIам бола объекташ эксплуатаце хьанийеш йола харцахьара практика. Халкъа депутатий моттигера Советаш, капитальни гIишлош хьалъеча управленеш, санна болча керттерча заказчикаша, очковтирательство лелаяра а приписказ яра а тIера болча гIишлонхоша, цар кулгалхоша шоашка яхар ду.

Производственни а социально-культурни а лоархIам бола объекташ хьалъеча, халкъа боахама кхыча доакъошка очковтирательство, приписказ хиларах а пачхалкхен отчетность толхаярах а йола дукхха а факташ хьайоагIа партийни комитетий принципиальни позици ца хиларах. Уж кхоачамбоацараш ловш я КПСС Малгобекски горком, парте Грозненски, Советски, Ачхой-Мартановски райкомаш.

Боахамий кулгалхоша харцахьа дола гIулакхаш ца леладелга, хьалха мо мара, хьадехаш яц гIишлон предприятей юкъхьанцара партийни организацеш.

Ведомствашта чура тIахьожам лоаттабелга, правови болх белга овлангара денз тоадеш яц республика Министрий Совет, моттигера цун органаш, приписказ очковтирательствои яр, аьнна лов. Гучадаьхха кхоачамбоацараш дIадахара ЦСУ административни органашка, финансови службашка кхераш а кIезига а кхайк. Цу даькъе тоъам боллаш болх беш яц республика прокуратура, халкъа судаш. Хайра пайда балац массови информаце средстваша беча балхах, профсоюзаша чакхйоахача мероприятеех.

Республике гIишлош хьалъеча, халкъа боахама кхыча доакъошка йола очковтирательствои приписказ дIаяхарах бола КПСС ЦК, парте обкома соцамаш кхоачашдара тIехьа беш бола болх во лаьрхIар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене, республика агропрома партийни комитеташта, иштта НГIАССР бытовой гIулакхаш дара министерства партийни организацена бюрос тIадиллад шоай подведомственни организацешка приписказ очковтирательствои хилийтарах, харцахьара отчетни даннеш теларах, беча балха эсала тIахьожам лоаттабарах коммунисташ-кулгалхой цIенхаштта бехктокхаме озалга.

Парте горкомашкара, райкомашкара хьадийхад очковтирательствои приписказ дIаяхарах дола КПСС ЦК, парте обкома соцамаш къамаьл а доацаш кхоачашделга, негативни йолча проявленешцара къовсам лоаттабарах бола юкъхьанцарча партийни организацей бехктокхам а боевитость а лакхъелга.

Партийни а болхлой а собранешка кулгалхоша отчеташ телга, уж дешаш бюро заседанешка дувцалга шерра практикана юкъедоаладелга.

НГIАССР Министрий Совета тIадиллад ведомственни тIахьожам лоаттабелга тоадар, приписказ, очковтирательство, харцахьара отчеташ телар дIадаккхара къовсам ца лоаттабеча, даьр могийтача моттигерча Советий, министерствай а ведомствай а позицена принципиальни мах белга хьадийхад. Цу тайпара нарушенеш йола къахьегама коллективаш ЦIе байракхаши классни моттигаш луча юкъе ма яйта, премеши вознаграждениеши ца луш йита.

Республика финансови, тIахьожам лоаттабеча, правоохранительни органаша беча балха эффективность лакхъе еза. Эггара лиргагIа болча бехктокхаме оза законодательство телхаделга, пачхалкхе Iехаелга ловш бола кулгалхой цар даь зе юхаметтаоттаде.

Массови информацеи пропаганди средстваша приписказ очковтирательствои дIаяхарах йолча критически материалий действенность чIоагIъе, хадданза кепадетта цу хьакъехьа деш дар.

Бюро иштта лийцар «КПСС июньски (1987 ш.) Пленумо дIа ма деххара, Кхачан программа къоастаелга сихдара тIехьа ца доаккхаш де дезачох» меттал кходелга а продукцега из кIезигагIа дIадохийталга а тоадарах, малар дIадаккхара чакхйоахача мероприятеех, граждански оборона хьалех а цун болх тоабара а перестройка яра де дезачох, кхыча дешаех.

Доазол дехьара

Вай доттагӀий болча

УЛИЦА ТӀАРА ПРИЛАВКАШ

Хоза кхерзача даара хьаж кхийтача, хӀама даа безам эттар са. Тхоаш сихха цхьан гӀулакха долхаш долаше, цу юхе гӀолла тӀех а ваьнна дӀавохаваланзар со.

...Йоккха йоаца очередь сихха дӀахьалхашка йодар. Дахчан павильончика кора дӀатӀанхаьчача хӀаране паролах тара дола дешаш оалар: ЦаӀ... Шиъ... Кхы а шиъ... ЦаӀ горчицаца... Цу чура а цифраща жоп лора: Езткъеи итт... Марка езткъа... Тхоай заказ оаха а дир. Из хьа а ийца цунах тхоашкара доагӀа ахча дӀа а денна, дӀадехьадаьнна дӀаьхача истола тӀа Ӏохайшар тхо. Цу гӀулакхо тха дукха ха йоаянзар.

Укхаза, Лейпцига центра дукха йоккха йоацача майда тӀа Левеншенке яха цӀи йола бӀаьрча торгови городок я. Цхьан мугӀарагӀа, нийсдаь дӀаоттадаьд хоза хьадаь цӀенолгаш. ХӀаране тӀа — вахача сага визитни карточка санна йола вывеска. Бакъда, наха укхаза балха ден массехк сахьата мара дулх кхийхка дилла, чай, хилац. Городке сосискаш, йий, кхерза котамаш, кофе, морожени, кхыдола дааpаш «городока» доазол ара а ца воалаш даа йиш йолаш да.

Левеншенке деррига а атта да: хӀара цӀен корилга юхе цига долча даарий, маларий цӀераши маьхаши тӀадола список хьалъулл, бакъда официанташ бац. Из массехк квадратни метр майдаца шоаш шоашта гӀулакх деш йола буфета хьисапе торгови точкаш я.

Укхаза деррига а шоана бӀарга а гуш кийчду. ИӀайхана пишка тӀа даьттаца сосискаш, колбаскаш, котлеташ, кхыдола цу тайпара дааpаш кхорз. Цу юхе чай, кофе Ӏодотт, морожени, шекар теха Ӏажаш бохк. Павильонашка латтача истолашта гӀандаштен цкъара итташ Ӏоховша йиш я. Цхьабараша уралатташе хӀама кхоал, вокхар Ӏа а хайше къамаьл а деш йий мол, е «сосисочни городока» кхехкача вахарга а хьожаш хӀама дуъ.

Делкъийген сайринен Левеншенке геттара дукха нах хул, йоккхача очередашта юкъера царех хӀаравар бе пакет а йоалаш аравоал. ХӀаьта, тайп - тайпара дахчан догамца хоздаьча цӀеношта тӀа сийна кӀур кхест...

Лейпцига центре цу тайпара ши городок я. Цул совгӀа ерригача городе гӀолла яда цар «фирмаш», къаьстта павильончикаши цӀенолгаши, цар чу даар кхорза а кхорз, кхехка а ду. Иштта городе сихха хӀама даа таро луш йола дукха буфеташ я.

Улицашка даар дохкалга наха аьттув болаш хинна ца Ӏеш, города дукха пайда беш гӀулакх да. Духхьал цун цхьан бетта оборотах ялх цифр сумма хьахул. Цига мел йохкаш йола хӀама маьха еза йохкац. Лейпцигера «сосисочни городокаш» дика йовзаш я, цун дола къаьгта тешал цига ухача наьха дукхал: дийнахьа укхаза виъ эзарнега кхоачаш саг хул.

МоллагӀча гӀулакхе эггара чоалханегӀдар — из лерттӀа вӀаштӀехьдоккхалга. ДуккагӀча даькъе, цунах тийша да торговле аргӀанара ди малагӀча хьоккамца чакхдаргда. Кхачан продукташ йохкача къаьстта лоархӀаме да уж хан-ханахьа хьатӀакхахьар. Городокерча цхьан павильона продавеца Уве Глотца йоах, ше сосискай керттера дакъа ӀуӀрийна павильон хьаеллалехьа хьаэц.

Делкъа ханна керда парти яхьаш автомобиль йоагӀа. Кхы тӀех формальносташ яц товар дӀа-хьа луча. НагӀахьа санна павильон частни яле — уж моргаш а я — паччахьалкхен поставщикагара из йолча дас товар боагӀа мах дӀа а бале хьаэц, хӀаьта сихха дохкар из надай, безаме хиларах, цо чувенар лерттӀа тӀаэцарах тийша да. Белгалдаккха деза, ГДР частни сектора пайда дукхагӀча даькъе лакха маьхаш уттадарах хилац, хӀаьта из духхьал товар сихха дохкарах хул, уж сосискаш а...

Хьакхий дулхах яьча сосискаех/дукхача хана денз немецки къаман даар лоархӀ. Уж массанахьа — юрта хьоалчагӀа деча а, геттара тӀехдаьккха шу оттадеча а тӀехьа хьаьша хьалхашка яхь. Дуккхача ресторанашка сосискаш — фирменни дааpашта юкъе я. ХӀара город я.

Сосискаш — из ГДР-е бахача наьха дулха менюре цхьа даар. Хьайбаш кхедара производство вӀаштӀехьяккхара тӀатеӀа мероприятеш чакхйоахаш хиларах укхаза дулхаца республике баха нах Ӏалашбаь па Ӏеш цун дикка доккха дакъа доазол дехьа экспорт дӀаухийт. Цхьан сага сих лаьрхӀа дулх даккхара а даара а боараме ГДР-о Малхбузен геттара дегӀадехка мехкаш тӀехьадутт.

Александр ЦЫГАНКОВ. **(ТАСС).**

АВСТРАЛИ. Австрале чӀоагӀа безам тӀабахаб шоашта эггара хьалха бӀаргаяйнача «ВАЗ-2108» яхача автомобила. Массехк бутт баьлча из «Лада-Самара» яха цӀи йолча рынке йохкаш хургья.

СУРТА ТӀА: Канберрера «Эскуайр Сааб-Лада» яхача фирме.

А. ВОРОНИНА сурт. (ТАСС).

ДУНЕ ЦХЬАН КӀИРАГӀА

ФУ ХЬАХЬЕКХАР ШИХАНАША

Шиханы яха географически цӀи фу я ховш нагахьа саг вацар, химически герзаца бувзам болча специалистех кӀезигача нахагара дӀаиккхача. ХӀанз Шиханы гласностен дунен халкъашта бола тӀема кхерам кӀезигбара хьаддачча гӀулакхашца гӀо де гӀертарен советски политика цхьаькха цхьа символ хинна дӀаэттай. Духхьал иштта лоархӀ октябрь болалуш цига химически герза типови образецаши из дӀадаккхара передвижной комплекси дӀахьокхаш хинна демонстраци, цига дакъалоацаш тайп-тайпарча мехкий, цу даькъе Къулбаседа-Атлантически блока а эксперташи журналисташи а болаш.

Шеррача общественноста дукхача хана ховш да ядерни герз юкъедоаладарах даргдола зуламе хӀамаш, хӀаьта химикаша хьадаь зуламе герз шоллагӀча плане доаккхаш тӀехьашка даьннад ца доагӀаш, хӀана аьлча, Шиханашка вӀашагӀкхийттача хана белгалдаьккха ма хиллара цхьа миллиграмм боевой отравляющи вещество зарин — из саг вувш йола доза йоландаь. Гой цудухьа СССР гӀерт хӀанз Женеве еш йола цу тайпара гера дехаргдола конвенци кийчъяра хьакъехьарча переговорий тӀеххьарча стадена дола аьттув бола хьалаш хьаде.

«Советски арсеналашка эггара къайлагӀа дола герз лоархӀаш йола химически бомбаш кхы ихераме хургйоацача яхара Шиханашкарча процессе Советаша хьахьокхаро, — белгалдаьккхад эй-би-си яхача американски телекомпане, — тешал цу химически герз лохха безам болаш уж хилараъ. ХӀаьта Франс-пресс агентства аьнад «никъ беча юкъе дакъалоацача малхбузен дипломаташен боагӀаш бола мах баьб химически гера кийчдеш йолча советски промышленноста тӀанхелла къайлен юрагӀа хьалъайбара «эггара хьалха баьккхача гӀан «сана.»

Иштта, бӀаьрчча хьанийцача реакци бе-бе я, цхьабакъда шийна теркам тӀа ца оазш дисац цхьа хӀама, цу тайпарча къамаьлашка ювцар ма дарра аьлча цу оагӀорахьа керда гӀа баккхар хӀанз шийгара догдоахаш йола алхха Советски Союз хилар. ХӀаьта мишта латт гӀулакх Малхбузехьа, эггара хьалхарча аргӀагӀа вӀашагӀкхийттача Штаташка Ӏоадаьча химически герза Ӏалашматехйоккхийча запасий хьакъехьа, фу де лаьрхӀа я Вашингтон уж Ӏоажал яхьаш йолча арсеналашта уж ебаргйоацаш доазув оттадара, ховш ма хиллира, гаргарча хана керда химически боеприпасаш — бинарни яраш хьае йолае лерхӀаш хилча? Пентагоно лерхӀ из герз Малхбузен Европе дӀанийсде. БӀаьрчча хьанийцача 1986 финансови шера Америке химически герзага дӀадахийта хьожадаьдар дукха ахча — 1.1 миллиард доллар.

Химически герз дизза а массанахьа а дехкари цун запасаш цӀеньяь дӀаяхари хьакъехьара конвенци хургья е хургьяц — из дош да бинарни химически веществаш хьаярца ювзаенна США планаш юхаеттар.

АРКТИКЕРЧА МАШАРА ПРОГРАММА

ТӀема кхерам юхотохара тӀаберзабаь керда хьадда гӀа санна тӀанийцай Мурманске къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева енна предложенеш доазол арахьа. Из йоагӀаш я вай планета къулбаседехьарча даькъерча хьала. Цу стратегически лоархӀамеча регионе тӀема низаш вӀашдухьвала латтара боарам радикально лохбе хьашт а долаш СССР-о аьннад цунца хьашт долаш мел йолча паччахьалкхенга. Къулбаседа тӀема активноста боарамашта доазув оттадара а кӀезигдара а переговораш йолае вай. Советски инициативаш Къулбаседа Европе ядерни йоаца зона хьаяр е Балтийски, Северни, Норвежски, Гренландски фордий акваторешка ВМС а ВВС а гӀулакхий боарамашта доазув оттадара санна йолча тӀема проблемех лаьтта Ӏац. СССР-о йоах Къулбаседе шерра дунен халкъашта юкъе цхьана леладеча гӀулакхий потенциальни арена санна лархӀа еза. Дикка эффективнегӀа караерзае йиш я Къулбаседен ресурсаш, цу даькъе Артика, регнона гонахье лораяра комплексни план кийчъе йиш я цхьана болх беш хилча.

Массови информаце средстваша, политически общественни деятелаша советски кулгалхоша оттаь инициативаш лоархӀ Арктикана болча машара программа санна. Цу предложеней боарамаш, лоархӀам, белгалдоах комментарешка. Къулбаседен проблемай хьакъехьара моллагӀа а переговораш миштта чулоацам болаш хургья массехк шу хьалха хьахьоккхаш ба.

Укх деношка Советски Союза официальни визит хиннай Европейски Къулбаседехьа сий деш варех волча политика Финлянде президента Мауно Койвисто. Цо дика лаьрхӀай М. С. Горбачева мурмански къамаьлаца ювзаенна идея, белгалдаькккхар никъ масштаб йолаши Къулбаседа районашка кхерамзлен стабильности хьаллацара даькъера СССР позици конструктивность йолаши хилара идея. Цунна хетачогӀа советски предложенеш массе а оагӀорахьара теркам тӀабахийта боагӀаш я.

Цу предложенеша чӀоагӀа хьашт долаш Къулбаседен мехкий политически гӀозараш долга кхетадеш а закона боараме а да. Цхьабакъда СССР-о керда гӀа баккхар региона доазонел гаьнна арадоалаш да. Из органично дувзаденна да дунен боаьаме кхерамзле хилийтара проблемай юкъарча европейски процессаца. Цудухьа укхаза боккха лоархӀам болаш я Малхбузен позици, эггара хьалхарча аргӀагӀа, ховш ма хиллара, герзи боеприпасаши Къулбаседа Европа паччахьалкхений территореш тӀа лаоттаеш йола Америка ВӀашагӀкхийтта Штаташ, царча цхьана СССР доазон йисте маневраш еш дола НАТО кхыдола мехкаш а долаш.

ХьаӀайнача ца тешамий а предрассудкай а ша бошабар — дукхача хана чакхдаккха дезаш а хала а гӀулакх да. Цхьабакъда из декхар кхоачашдулургдолаш да, нагахьа санна конфронтацех юхадовле.

ЦЕНТРАЛЬНИ АМЕРИКА: САТУВСАРАШИ САГОТДАЙТАРАШИ

Ши бутт баьннаб Гватемала столицера информационни агентства дунена догдоахилге йола керда хоам баьча дийнахьа денз: Центральноамерикански пхе мехка президенташа барт баьбар Центральни Америка чӀоагӀа а дукхача хана лаьрхӀа машар оттабара наькъий хьакъехьа. Регионе дахача халкъашка юххера а кхаьчар наьха цӀий Ӏоухийталга соцадара, дезалаш вӀашагӀтохара, лоалаха ядача паччахьалкхенашта юкъерча гӀулакхашкара кхохкам дӀабаккхара йола реальни догдоахилге, машара средствашца проблемаш къоастаяра йола догдоахилге.

Иштта хила доагӀаш хӀама да из событи деррига дунен тӀа дика хӀама санна лархӀар. Латински Америка, Европа, Азе, Африка мехкий дукха дукхагӀа йолча правительстваша заявленеш йир Гватемальски договоренносташ хьаллоацаш. Гватемала, Гондураса Коста-Рика, Никарагуа, Сальвадора президенташа хӀал кулгаш яздаь дола из документ могадеш лаьрхӀа резолюци тӀаийцар ООН Генеральни Ассамблея. Гватемале баьча бартага хьежна дегӀаьоагӀа событеш Никарагуа, Сальвадоре, Гватемале.

Бакъдар аьлча, цу процесса моастагӀий хьалха а бар, хӀанз болаш а ба, эггара хьалха Вашингтоне а болаш. Эггара чӀоагӀагӀа эгӀазая Никарагуа агресагӀа яр. Цхьабакъда, бокъонца долаш долчо хари дир къамаш бартадоаладарца ювзаенна проблемаш къоастае республика кулгалхошта могаргдац яхаш хьалага а лувцаш футтарийна арайоахаш хинна уӀлаш. Лоацанча хана Никарагуа вӀашагӀъеллай чурча оппозице лидер кардинал Обандо-и-Браво керте латташ йола къамаш бартадоаладара йола комисси. Мехка Къулбаседен цхьайолча районашка Контраса духхьала тӀом беш еш хинна наступательни операцеш совцаьяй. 15 бетта юкъагӀаьнна лаьтта, революционни хьуцамаша чӀоагӀагӀа моастагӀал йолаш чилара йа белгала хинна «Пренса» яха оппозиционни газета Манагуа юха арадувла йоладеннад, контрреволюционни пропаганда бахьан долаш дӀакъайла хинна католически радиостанция юха болх бе йоаленнай. Мехка дӀайолаеннай правительства къаман диалог, ерригa партеш, оппозици а тӀехьа, цига дакъалоацаш а йолаш. Цу деррига гӀулакхаша тешал ду Никарагуа правительства шийна тӀаийца декхараш бокъонца Гватемальски документага хьежжа хьинаре кхоачашдеш хилара.

Сандинистий практически гӀулакхаш, центральноамерикански пхе мехка президенташта а дунен ерригача общественноста а хетар вӀалла теркал а ца деш, Рейгана администраци дӀахо а гӀожагӀча тайпара Никарагуа чурча гӀулакхашта юкъе гӀерташ я. Цу гӀулакха Вашингтоно бебабу ЦРУ вӀашагӀъеллача контрас формированей тӀема низ.

Американски паччахьалкхений организаце укх деношка къамаьл деш Рейгана аьннад: «Ас торжественно дош деннад... Со къовсам лоаттабеш хургва юха а паргӀато яккха гӀертача къовсамхошта тӀема кхоачамца а гуманитарни а цхьан шерай ах шеран 270 миллион доллар гӀо дара тӀехьа». Рейгана цу выступленена комментареш еш, «Нью-Иорк таймса» белгалдоах, США администраци «регионера гӀулакхаш машара наькъаца тоадара процесс бокъонца йохае лаьрхӀа» хилар.

Виталий ЧУКСЕЕВ, Александр СУРИКОВ, Владимир ШЕХОВЦОВ. **(ТАСС).**

Къоначa тӀехьенна—кӀоаргга знанеш, идейни чӀоагӀал

ХЬАЛХАБОВЛА НАХ ЭШ

Дукха ба Наьсаре кагий нахи мехкарийи. Улицашка а нах гуллучу юкъарча моттигашка а наггахьа мара кхетац укхаза хаяха саг. Массанахьа а къонал я. Кхувш боагӀараш кхы а дукхагӀа ба. ХӀанзалца хьалъяьраш миссел кхы а школаш тахан хьатӀайнча а цар чу ховшшала береш хургда каьтта районе.

ГӀадваха, ловца баккха беваш хӀама да из. Хьа дикал — хьа дуккал, яьхад вай даьша. ХӀаьта а укх деношка ВЛКСМ райкома пленуме хиннача хеталургдар: селла гӀадваха хӀама дац из-м, аьнна. Сона а иштта хийтар. Пайда бий, бувбаьха нах мо мара уж теркал ца беш хилча? Цунна тешал де-м тоъаргья цу пленуме доклад яьча комсомола райкома шоллагӀча секретара Х. Султыговас цӀи яьккха цхьа цифра а. 3000 къона саг ва районе таханарча дийнахьа балха-така воацаш. Укхаза дагадох прене къамаьл деш комсомолка. № 27 йолча училищерча хьехархочо Мальсагова Заремас доаладаь цхьа масал а. Ший интернациональни декхар дизза кхоачаш а даь, хӀаьта Афганистанера цӀавенавар из зӀамига саг, йоахар цо. ЦӀавенавар дукхача совгӀаташа ше бихьа никъ хоз а баь. Дукха лийлар из балха отта гӀерташ, дукхача органашка, дукхача инстанцешка хилар. Бакъда, саг нийсваланзар цунга ладувгӀа а из теркал ве а, цунна гӀо-новкъостал де а. Тесса витар. Амма, тесса витанзар из мурдаша. ХӀанз царна юкъе ва из...

Эший кхы масал? Сона хеташ-м эшац. Со-м валлац Наьсаре ерригa къонал ӀотоӀаьь, ши-шегӀа дӀахийца лел, ала. Дукха да къонабарех дувца дика хӀамаш а, дукха я цар оаз хозаш а котйоалаш а моттигаш. ХӀаьта а проблемаш дукхагӀа хиларца из дикадар а бӀаргагац.

Производственни балха, юкъарча вахара юстарваьнкха, е ше юстарваьнна лела къона саг кхераме ва. Атта голвоал из, атта вода зуламе. ХӀана районе лийцабоахкача наркоманашта юкъе 5 къона саг ва, парех паӀ дешархо а волаш. Милице а наьха а «кулг дӀа ца кхоачаш» гӀуча ца боалараш бувцац вай.

Иштта юкъ-юкъе «хьув кхув» теркам боацаш битача кагийча наьха вахаре. Теркам аьлча вайна, доккхагӀдарашта, хеталу: оалача дешаца, беча хьехамца из кхоачалуш - чакхбоалаш санна. Эшац царна вай доккхий къамаьлаш, эшац вай деш дола даьсса хьехамаш. Вайначул дукхагӀа хов царна таханарча вахара философи. Царна вайгара эшар да, эггара хьалха: уж къахьегама коллективашка хилийтар, цар шоай къона белаж гӀортаергйолаш дола гӀулакх лаха царна гӀодар, шоаш дӀадоладаьча а хьадеча а хӀаман уж шоаш бизза дай хилийтар. Из да царна вайгара эшар.

ХӀанз а лергашка латт сона, цу пленуме хьалгӀувтташ а шоаш багӀ-багӀачара а даь хаттараш-къамаьлаш: «Хьаала тхога: фу де деза тха, моллагӀча наькъ тӀа дала деза тха, мичахьара лохаргда оаха тхоай кулгашта хьаде хӀама?».

Хьаде хӀама-м шортта да комсомольцашта а союзе боацача кагирхошта а. Районе къона бараша лаьрхӀа хьалъеш латташ я массехк объект. Царех кхо стадион, Экажкъонгий - Юртарен СурхотӀарен культура Дворецаш — комсомольски ударни я, аьнна, кхайкаяь я. Бакъда, парех цига гуш саг хилац е шоаттдийнахьа а е кӀирандийнахьа а. ХӀана хилац? Цкъа-дале, шоашта хьалхабала нах боацандаь; шоалагӀдале, мукъача дийнахьа цу объекташка болх соцандаь: болхлой а хьакимаш а салоӀаш хул, хӀаьта субботник де, аьнна, дӀабаха ераш теркал бе а, акхарна бе болх хилийта а саг хилац. Цу тӀа цхьаькха а да. Субботнике къахьийгача ахча доагӀа. Из ахча юкъарча кассе а дахе, цул тӀехьагӀа юкъарча вахаре эш-эшача дӀа-хьа дохийт. Комсомольцашта а дезар шоай юкъарча кассе дилла цу тайпара ахча. Бакъда, из тахан долаш дац комсомола райкома банкерча чотата. Районе хьалхале лелаеш вола цхьа производственник ший совгӀатапа белгалваккха, хоаставе, шийна хьахьожаяь путевка хьаэца таро йолаш яц комсомола райком.

Лоацца аьлча, юкъарча къахьегама а, юкъарча вахара а сийг багац района комсомоле.

Боагарг а бац. ХӀана аьлча, цунна никъ хьеха, цунна гӀоде декхарийла барий вахаре а багац из. Хала а хеташ ладийгӀар пленуме дакъалаьцараша Ахриев ГӀапура цӀерагӀча «Электроинструмент» завода болхлочо Гиреев Мухьмада дийцачунга. Цхьаккха оаха дӀадоладаьь хӀама хьаллоацаш, тхо теркал деш, тхогара фу эш, тхона фу эш хьожаш саг вац тха йоккхача заводе, йоахар цо. Лакха, сома, къора пенаш да тхона юкъе, бӀаргаца гой а. Диреще — ший пен ба, парторганизаце — ший ба, тха, комсомольций, тхоай пен ба. Бакъда, тхона кӀезига-дукха эргало йола хӀама дагадохе — оарцагӀбала шортта корабоагӀа. ОарцагӀбалац из хьаллаца, оарцагӀбоал из ӀотоӀаде, тхо юстардаха. Масала, йоахар Мухьмада дӀахо, тхоайла дага а даьнна тхоашта юкъера тхоай лидер — комсомола комитета секретарь харжа лаьрхӀадар оаха (из тха воаца дукха ха я). Кхо-виъ саг а вар оаха белгалваь, царна юкъера цаӀ ма хоржаргвий, аьнна. ХӀама хиланзар цох. Из дош тха парторганизацега кхаьчар, цул тӀехьагӀа комсомола райкоме, тӀаккха комсомола обкоме, тӀаккха, сона хеташ, КПСС райкоме... ХӀанз «анткетни даннеш Ӏомаеш» я цу инстанцешка. Хьежаш да тхо уж юхакхачарга. Цига цхьан саго «ак» оале тхоашта веза лидер воацаш дусаргдолга ховш а да тхо.

Иштта я-кх тха демократи а бокъонаш а, тха гӀулакхаш, аьлар Мухьмада ший къамаьл чакхдоалаш. — Тхона тхоашта магац уж ведомственни пенаш хоарцаде. КПСС райкомера а ВЛКСМ райкомера а новкъостал эшар тхона.

Кхы дӀахо ваха везаш вац, аьнна хет сона. Цу тайпара сурт да комсомола массайолча кхыча ячейкашка а.

Шоай доалара баьха, цхьаккха цар тешамех хӀама ца дуташ, цар дер харцахьа хилар кхераш битача комсомольций дог энхх шоаш леладечох а, долчча тайпара аргда вай: шоаш юкъеболча шоай союзах а. Цудухьа мара, сендухьа хиннад аргда трикотажни фабрике хиннар? Укх тӀеххьарча хана цу фабрике мел еш йола комсомольски собрани персональни дош дувцаш хул. Дикка техкача кхы а дукхагӀа хила мегар шоай комсомольски билеташ доадаь а дукхача хана членски взносаш дӀа ца луш а бола комсомольцаш. ХӀанз гучаваьннар 25 саг мара вац...

Фуд бахьан? Шиш ца хилар, Ленина цӀерагӀча союзе ше хиларах комсомольцо доккхал дергдолча тайпара цун вахар-лелар вӀаштӀехьдаккха декхарийла бараш юстара хилар да.

ВЛКСМ РК а я района масштабах де дезаш долча дукхача гӀулакхашта юстара.

— Массанена ховш да: тха училище дешаргдола йиӀигаш вӀашагӀтоха, уж дешара юкъе оза. БӀарчча ший тайпара хала кампани я из, духхьал тха, хьехархой, цхьан низаца чакхъяккхз низткъо а йолаш. Даггара дехар дича, кхайкача тхона новкъостал де оарцагӀйолаш яц комсомола райком, — аьлар цу училища хьехархочо, вай лакхехьа йийцача Мальсагова Заремас. БӀеха, ийрча, кхалажех хьалийза я вай город, — йоахар цо. — Гой шоана, вӀалла цу гӀулакха оарцагӀбаьнна комсомольцаш, хозий шоана комсомольски субботник хиннад, аьнна? Хазац.

— ХӀара вай боаккхаш бола гӀа, оала дош гӀулакхаца дувзаденна хила дезаш зама я, — перестройка яра, — аьлар комсомольцас, района тӀахьожама комитета председателя заместителя Парчиев Мухьмада. — Вай бакъахьа дар укхазара йисте доаллаше а вай массавар а стадионе а ваха цхьан-шин сахьате болх боре.

Хьаллаьцар из дош пленума доакъашхоша. Дика предложени яр. ХӀаьта а хийтар сона: малав-хьогӀ акхаргз цига хьежаш вагӀар, хьабе болх кийчбаьр, де дезар хьаала? Цхьаккха а вацар. Цудухьа из дика предложени а феца дӀанийр.

Иштта хул-кх кхымелдар а. Уйлаш дукха я Наьсарерча комсомольций, хӀама хьаде, эргадаккха, укх революционни вахаре шоай беркатерча гӀулакхий лар йита а. Хьалха а баьнна «мул баккха» ховш бола, «Ӏаьржача» балхах ца кхера нах мара хӀама эшаш бац уж. Шоашта уж, лидераш лаха оарцагӀьяла еза хӀара юххьанцара комсомольски организаци. Царна шерра цу гӀулакха никъ луш, гӀо деш партийни организацеш а хила еза. ТӀаккха эргадаргда, гуш хургда комсомола дика гӀулакхаш.

М. ЗАНГИЕВ, тха собкор.

ДОАГӀАР ХЬАДЕХАЧА

Вай республике йоккхагӀча промышленни предприятеех я «Красный молот» яха завод. Дуккхача хана денз укх шера санна во хиннадац завода гӀуланкхаш. ЧӀоагӀа эшаш ба лакха говзал йола болхлой. Из къаьстта хоалу бетта кхоалагӀча декаде. ХӀана аьлча, болхлой ца тоъаш хиларах план кхоачашъяра сихбале хьова берригаш а. цига хьахул брак. ХӀаьта госприемкагӀа болх беча предприятена из новкъа да.

БӀарга къувла хӀама санна новкъа долаш ритмично болх дӀа ца бохийташ я прогулаш. Укх шера бархӀ бетта 299 саго прогулаш яьй заводе, 1870 сага-ди дайнад.

МалагӀа бахьанаш да укхаза? Керттердар цехашта, участкашта, бригадашта керте латтараша производственни дисциплина телхаечаргара доагӀар хьа ца дехалга.

Прогулаш ераш дукхагӀча даькъе корта бохабеча маларашта тӀаккхувш бола нах ба.

Тха деррига низаш хӀанз тӀадерзадаь да паччахьалкхен задани кхоачашъяра, хӀаьта из нийса гӀулакх а да. Цхьабакъда сага фактора лоархӀам бицбе йиш яц. ХӀана аьлча, цох тийша дукха хӀамаш да.

Дог хьеста толамаш лоах керттера теркам наьха социально - бытовой хьалаш лерттӀа вӀаштӀехьдаьхача, балха кердагӀа йола методаш юкъейоалаьча коллективашка. Хано ше бакъдаь хӀама да гӀулакхаш цу тайпара латтача къахьегама овсарле лакхагӀа хулга а.

Коллектива юкъе кхетама болх дика беш хилара тешал деш да номераш 4.9 йолча цехашка, РСУ прогулаш кӀезигъе вӀаштӀехьдаьннаьлга. Уж хаддаза лоархӀаю планови заданеех, тӀаийцача социалистически декхарех. Масала, 12-ча цехе къахьегамен производственни дисциплина дика я, балха хьалаш лерттӀа да. 300 совгӀа саг волча цу цехе наггахьа нийслац прогулаш яь моттигаш.

«Красный Молота» коллектив бӀаьрчча хьанийцача дукххача ханара дика традицеш а йолаш барт-цхьоагӀо йола коллектив я. Цудухьа цун сий доадераш вайна юкъера хьагучабаха а царца къовсам лоаттабе а декхарийла ва производствах дог лазаш мел вола саг.

Л. МАКАРОВА. «Красный молот» яхача завода радиовещане редактор.

«Сердало»—88

Хьамсара доттагӀий! Массе а моттигашки шерра дӀадоладеннад хьатӀадовгӀача шера газеташи журналаши яздайтилга. Уж яздайта йиш я бувзама отделенешка, «Союзпечата» агенствашка, предприятей, учреждений, организацей общественни распространителашка гӀолла.

Тахан оаха кепатохаш йола «Абонемента» бланк шоана подписка е аттагӀа хургдолаш тох. Цу тӀа йоазув деча хана жӀарг оттадеш дӀайове еза газеташ хьанийде шун безам болча беттай номераш. Нийса дӀаязъе еза индекс, адрес, тайпан цӀи, инициалаш.

«Сердало» газет шера яздайтара мах 4 соми 8 кепиги ба. Из а дӀаязбе беза абонемента тӀа. Цхьаккха ограничени йоацаш яздайта йиш я газет. Бланки, цу тӀа мел эша йоазош даьчул тӀехьагӀа, газет яздайтарах доагӀа ахчех кепайоазон общественни распространителага е шоаш дахача моттига гаргагӀа йолча бувзама отделене дӀачудала деза, цига цунна йоагӀаш йола оформлени ергӀолаш.

Ф. СП-1

Министерство связи СССР
«Союзпечать»

АБОНЕМЕНТ на газету 54673.
(индекс издания)

«СЕРДАЛО»

Количество комплектов 1

на 1988 год по месяцам:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куда ____ (почтовый индекс) ____ (адрес)

Кому ____ (фамилия, инициалы)

Хьахоададу моттиг

Доставочная карточка

ПВ | место | литер

на газету 54673.
(индекс издания)

«СЕРДАЛО»

Стоимость: подписки ____ руб. ____ коп.; переадресовки ____ руб. ____ коп.

Колич. комп. 1

на 1988 год по месяцам:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куда ____ (почтовый индекс) ____ (адрес)

Кому ____ (фамилия, инициалы)

ХЬАМСАРА ГАЗЕТ ДЕШАРАШ!

Диц ма далийта ханнахьа шоашта «Сердало» яздайтилга.

Шера из яздайтара мах 4 соми 8 кеп. Газета индекс 54673

Дукхха шераш даьлча Москве дика традицеш юха меттаоттаеш Советски культура фондас вIаштIехьдаьккха дола концерт хилар. Из Паччахьалкхен центральни концертни зале чакхдаьлар. Цу представленех хьахинна пайда, из концерт оттадаьчар дIалаьрхIача 24 эзар совгIа сом хилар, Никитски коа-наIараштa юхерча Большое Вознесение яхача киназа чу Паччахьалкхен концертно-выстовочни зал хьаяра дIадохийтаргда.

Концертни зала фойен галерееи XVII—XX-ча бIаьшеренашкарча эрсий, доазол дехьарча говзанчий частни коллекцешкара хьагулдаь хьалха хьа ца хьекхача произведеней полотнош дар выставке хьагойташ.

СУРТА ТIА: концерт долча хана. Аьрдехьара аьттехьа — Е. Кисин, Е. Максимова, С. Юрский, Т. Синявская.

Р. ДЕНИСОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Чам болаш кийчбу кхача

Грозне Къулбехьара базар йолча я «Восток» яха кафе. Цу чу кийчду вайнаьха а кхыча къамий а дaараш. Масала, дунгански логман, кхыдараш. Цу чу воагIа базар тIа венар, юрташкара, районацкара баьхка нах (цунна уллув я Къулбехьара автовокзал). Кафе кийчлаьча даара раьза хиле дIавода цига хIама дна саг.

Сага даа безам боагIаргболаш хIама кийчде ховш, йоккха балха опыт йолаш ба кафе повараш Умарова Тамара, Баркинхоева Марем, Гладилин Василий Алексеевич, Лалаев Геннадий Сергеевич.

Царна баркал оалаш кафе ухача наха яздь дукха йоазош да жалобайн предложенейн книжка тIа.

ХIама даа безам оттаргболаш массаза а цIена хул нах Iохувша зал, пхьегIаш. Иштта хьале уж лоаттаю уборщицас Исламова Джарадата, пхьегIаш юлача Мамева Румане.

«Восток» яхача кафе санна дика кийчду даа хIама из йолчара улицан дехьарча оагIорахьа йолча «Махачкала» яхача кафе а. Цига а ба хIама даа чубаьхкача наха баркалаш яздеш бола дика повараш Панченко Василий, Дикаева Эма, Евлоева Зара.

Уж шин кафе а кхы шинъ а чуйоагIа № 5 йолча цхьан куста. Цу коллективо хьегача къина юкъе шоашкара доагIа дизза дакъалоацаш хьабоагIа цун мелкорознични торговле болхлой латочница Кашиева Люба, продавец Джабраилова Роза.

Куста болхлоша шоаш болча хIама даа боагIача наха дика гIулакх деш хилара тешал ду, цун коллективана еннача хьалтеха йоахкача сийлен грамоташа. Уж ялхайтта я. Грозне Октябрьски райсовета исполкомагара, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Советерча общественни кхачан управленегара, кафейн ресторанийн трестагара.

Ше санна йолча общественни кхачан предприятешта юкъе дIадахача шера лаьттача Еррнгроссийски социалистически яхье котъяларах цIе вымпел елар куста. Из а яцар духьашха яьккха вымпел.

Укх тIеххьарча кхаь пятилетка шерашка духхьала капитальни ремонт еш хиннача 1985 шера мара товарооборота план тIеххоачаш ца еш йисаяц куста коллектив.

Иштта къахьега вIаштIехьдоал куста коллектива цунна ший гIулакх бехктокхаме хетар бахьан долаш, къахьегама чIоагIа дисциплинен лерттIа порядоки хиларагIа.

Куста кафешка хьачухкоачача продуктехи материалехи цхьаккха хIама зехьа доадац. Духхьала укх шера дIабахача нийс бетта куста коллективо дIаденнад 2080 килограмм тиша аьшк, 210 килограмм макулатура, 55 килограмм кизга Iоакъаш, 310 килограмм тIехкаш.

Куста болхлоша дакъа лоац юрта боахама хьайбашта доакъар кийчдеча а. Шерах дIаяхача хана гул а еш, дIачуеннай 42 тонн гаргга кхачан отходаш, 10 тонн йол яьккхай.

— Укх юбилейни шера тха коллективо къахьег 12-ча пятилетка шин шера план ханал хьалха кхоачашъерггйолаш,— йоах куста директора Тангиева Бахьауддина Зарас. ХIаьта из товарооборот 2965,8 эзар соми тхоай продукци 1424 эзар соми мах болаш я.

БIубенна йоах Тангиевас, шоаш план ханал хьалха кхоачашъергья, хIана аьлча массаза а задани тIехкхоачашъеш шоай коллектив хьайоагIандаь.

Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара юбилейна къахьегама толамаш даьха накъабахара шерра социалистически яхь а лаьца, дIаяхача кхаь квартала товарооборота план ханал хьалха, 27 сентябре кхоачашйир куста коллективо, хIаьта ший продукци кийчъяреи маьхалъяккхареи задани кхы а хьалхагIа — 24 сентябре.

Нийс бетта планал совгIа 7200 сом пайда бир. Бахача наха культурни а цIена а гIулакх дар боккхача лоархIаме хIама а хеташ къахьегаш ба № 5 йолча кафе куста болхлой.

Р. ЧАХКИЕВА.

ИШТТА ДА-КХ НАЬСАР-КЕРТЕРА БЕРАШ

Дукха ха йоаццаш Москве хиннача Еррнгсоюзни халкъий творчества фестивалера цIабаьхкар Назрановски района Наьсар - Кертерча культура ЦIен кIаьнкаши йиIнгаши. Цар дена совгIаташ укх тайпара да: хьалхарча степена диплом, хьалхара преми — 1200 сом, массанена лаьрхIа цхьа медаль, хIаранена лаьрхIа тайп-тайпара кхыдола совгIаташ.

Иштта да-кх «Эрзи» яхача цу юртарча ансамбле дакъа лоаца бераш. Ши бIаь йиIиги кIаьнки. ХIаьта а царна юкъера дукха бисаб столице баха безам болаш. БоагIача бесса уж кийча ца хилар да из. Бакъда царна юкъера бахачар шоай гIулакх даьд. ЗIамагIбарий сий а даьккха, цIабаьхкаб.

Газдиев Бесланага хетт аз.
— Мишта вIаштеIхьдаьлар шун Москве шоаш иштта дIадовзийта?

— Районни а республикански а конкурсашка чакх а даьнна, бокъонца дола лауреаташ а хинна дахар тхо Москве, — аьлар балетмейстера Газдиева «Асса» яхача районни ансамбле дакъа лоацаш хьавенав из зIамига волча хана денз. Цудухьа тамаш яц, Москве бахараш цо иштта дика кийчбар а.

Цхьаькха а ала лов. Беслана Москве йигача группо кхо халхар даьд: «Нохч-ГIалгIай къонал», «ГIалгIай къаьнара халхар», «Лоамарой босе бада».

— «Эрзена», «Эрзена» дукхагIа ха ле, — яхаш цIогIарч деттар зрителаша, — дувц культура ЦIен директора Арсельгов Иоакъапа. Яла а елар тхона жюре кхычарна лучул дукхагIа ха. Вай Къулбаседа Кавказерча республикашкара 4 ансамбль яр, тхаяр а йолаш. Еррига хоадаяь ха ялх... минот яр. Царех 3 миноти 16 секунди тха «Эрзена» елар.

ХIанз Румыне яха кийчлуш я «Эрзи». Никъ даькъала хилба цун!

М. КАРАЕВ.

НЕШАШ

Берий хана денз лорий професси езаенна ба Губиева Бирланти Амриева Зараи. Теникашта «дарба деш» боахкача хана вIала дага а дацар йиIнгашта мел йоккха башхало я цу ловзара а бокъонца болча лорий балха а юкъе. Тахан ела а елаш дагаух Бирланта уж берий ловзараш.

— Хала а бехктокхаме а ба медсестрай болх — йоах Губиевас. — ХIаьта тхона керттердар, тхона дегаIIозле луш дар —наха дарба хилар, цар унахцIено меттаоттаялар. Цхьаккха хIама хургдац лазарах вийрзача сага велакъежара мах болаш.

Гикало цIерагIча поселке уж ши йоI ца йовзаш саг хургвац. Дукха башхало йоацаш цхьатарра ба цар вахара никъ: школа чакхъяккхачул тIехьагIа Губиева Бирлант медучилище деша эттар. Сиха дIаяхар дешара ха, тахан диъпагIа шу да из амбулаторе медицински сестра йолаш болх беш йола. Цу ерригача хана цхьа замечани хиннаяц унахошкара а больница кулгалхошкара а.

1984 шера медучилище дешаш йола Амриева Зара Гикаловски участкови больнице практике хьожайир. Цу дийнахьа денз йолаелар Бирлант шийна ховш йола говзал Зарайна дIахьеха. Цу шин бетта доттагIал тессар мехкараша шоашта юкъе. ХIаьта соахка бIаьсти училище яьккхачул тIехьагIа укх больнице къахьега ера Амриева а. Ший неш а наставница а йолча Губиевана уллув дIа а этта къахьегама биографи йолайир цо. Дика оамлаш гучаьннай Зарайгара: дегаIIозле, кадай хилар, гIулакх тIехдика хар. Цу дешашта тешал деш я районерча конкурсашка Зарас яьха призовой моттигаш.

Губиева а Амриева а цхьатарра гIерташ ба унахой раьза хилийта, царна эшаш дола хIама лаха, цар сагот ца далийта. Цудухьа раьза ба царна нах, баркал оал.

Дика лелаю нешаша советски болхлочун цIи, тешшаме наьха унахцIено лораеш ба уж.

С.-М. ЯСУЕВ,
тха штате воаца корр.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Авиапассажирий теркамга!

1987 шера октябрь бетта денз фегарча транспорте льготни тарифаш лелаяра керда бокъонаш юкъейоалаьй.

Октябрь бетта денз май бутт чакхбаллалца тарифах 50 процент тIера доаккх:

1. Граждански Сийлахь - боккхача Даймехкен тIемай инвалидашта, хIаьта иштта Даймехка тIема инвалидашца дIанийсбаьча наха.
2. Эскаре гIулакх деш болчарна, иштта эскаре гIулакх деш болаш хиннача юкъарча лазарех тIехьагIа инвалидаш баьча кхыболча бIухошта.
3. Къахьегама инвалидашта, из болх беш ва е вац хьежа доацаш.
4. Бера хана денз инвалидаш болчарна (цу даькъе 5 шерагара 16 шерага кхаччалца ха яьннача берашта-инвалидашта). паччахьалкхен пенси е пособи ийдечарна цар болх бу е бац хьежа доацаш.
5. ЦхьоалагIча группа инвалидаш накъбоахаш болчарна (инвалид накъавоаккхача цхьан сага мара тIера даккхац).
6. ВЦСПС-а еннача лаьрхIача путевках санаторе болхачеи цIабоагIачеи 15—17 шу ха яьннача кхувшбоагIараштa (18 шу даллалца).

15 декабре денз 1 марте кхаччалца 50 процент тIера доаккх:

Граждански авиаце лакхехьарча, юкъерча лаьрхIача дешара заведеней аспиранташа, студенташта, слушателашта, курсанташта, специализированни группай, граждански Авиаце предприятешта лаьрхIа кадраш кийчъеча ПТУ дийнахьа дешача дешархошта.

Дерригача тайпарча самолеташца дIа-хьа водачоа льготаш лу.

Нагахьа санна цамогаш волча пассажиро шинъ е кхы тIех кресло дIалаьцача е из носилка чу креслашта юкъерча яьссача моттиге дIатаравча цунгара льготаш юкъе а ца йоалаеш доагIар хьадоакхх.

1988 шера I-ча январе денз пассажирий группаш (цу даькъе планово - договорни хьисапе туристаши экскурсанташи) дIа-хьа кхувлара хинна льготни тарифаши ЦСТЭ, ВЦСПС-а, ВЛКСМ ЦК-а БМТ «Спутник» турнстий, экскурсантий группаш накъайоахача наха мах боацаш билеташ телалген юкъера дIадоакхх.

АВИАПАССАЖИРИ ТЕРКАМГА!

Грознерча аэропортера хьал мел гIоттача самолеташ тIа мукъа моттигаш я.

Шоаш ца кхетар хатта укх тел. 2-75-46, 2-36-08, аэрофлота районни кассашка.

ГАЗАЦА ЙОАГАЮ ПЕШКАШ ЛЕЛАЯРА БОКЪОНАШ

Шелал еча газаца йоагаергйолча яьха пешкаш лелаяра бокъонаш теркалъеш хила!

1. Пешка хьалхашкарча газопровода тIара крани горелкашта хьалхашкара крани **дIакъовла.**

2. Йизза хьаелла пешка вьюшка е шибер, хIаьта иштта поддувла дIачухьожаш дола Iурги ниIи.

3. Пешк лотае хьалхагIа цIи йоагача моттиге фо а кхетийте. из дара шибер хьаелла, 10—15 минут яллалца горелка лота ма е.

4. Пешка цIи йоагача моттиге фо мишта чуоз хьажа, из хара каьхата биткъа оасилг дIачухьожача Iурга дIатIахьо. Фо чуувзаш хуле. каьхата оасилг Iурга дIатIалатаргба. дIачуоза а мег. Нагахьа санна каьхата зиг Iурга дIатIа ца лате а дIачу ца озе а, **газови горелка вIалла хьаелла мегаргьяц.**

5. Пешка юхерча газопровода тIара кран хьаелла: Газови горелкай фе регуляторaш дIакъайлайий хьажа.

6. Хьалотаде каьхата зиг, дIачухьожаш долча IургагIа запальника дIатIахьо из, электромагнитни клапана кнопка е отсекатела клапан йизза хьаелла, из дича запальника дерригача Iургашка цIи лотаяла еза.

7. Цхьан минута дIахийце йита клапана кнопка, запальника дерригача Iургашка газ йоагашйий хьажа, теша. Нагахьа санна кнопка дIахийцачул тIехьагIа запальника цIи йой, тIаккха 10—15 минут яьлча, вешта аьлча цIи йоагача моттига фо кхетийтача, цIаькха хьаллоатае запальника горелка. Запальник йоагача хана хьаелла горелкана хьалхашкара кран, горелка дерригача Iургашкара газ запальниках лотаярах теша.

8. Горелка тIара газ еззача тайпара яга оттаяра фе регулятор хьовзае. Фо мишта дIачуоз цIаькха а хьажа.

9. ЦIи йоагача хана горелкага хьажа, дIачухьожа Iург юкъ-юкъе хьа а деллаш. Йоагаш йола пешк тIахьожам боацаш ма йита.

10. ЦIи лотаеча хана:

— горелкаш тIара ала хьакъестаро хьахьокх фо чIоагIа чуозаш хилар — кIеззига шибер (вьюшка) дIакъовла;

— кхерамзлен автоматико газ соцаяро хьахьокх фо чу ца озилга — шибер (вьюшка) дIакъайла я, кIур уха моттиг дIайикъай.

11. Пешка чура цIи йоае еза, пешк тIера 80 градусал тIех йIоах а ца йолийташ.

12. Пешка чура цIи йоайича, горелкашта хьалхашкара кран а, пешка хьалхашкарча газопровода тIара кран а, поддувла никъ а дIакъовла.

«Грозгоргаз» ЭПУ.

ХЬАМСАРА ЭЦАРХОЙ!

№ 23 йолча «Сюрприз» яхача тика (Орджоникидзе пр. 91) болхлоша шуга доккаргда бес-бесара: розови, кIай, сийна, сийрда-мора беса гардинни кIада — мах 7 соми 10 кепиги (шорал 1,7 м); мах 3 соми 20 кепиги, 3 соми 40 кепиги (шорал 0,8 м).

«Промтовары» объединени.

ТЕЛЕВИДЕНИ

15 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйрийнара информационно-ашарий программа.
7.30 — ТелетIий СССР — США. СССР Лакхехьарча Совета депутатий США Конгресса членашца вIашагIкхетар.
9.15 — «Дийна Iалам».
10.15, 16.00, 16.50 — «Кердадараш».
16.15 — «Рогун», «ЙиълагIа оагIув», «Хала кердадакхар». «Таджиктелефильма» студе телевизионни документальни фильмаш.
16.15 — «Закарпатские узоры». Ужгородера передача.
17.30 — «Спорти личности. «Вежарий ЗнаменскегIар».
18.00 — «Моаршал да хьога, музыка».
18.45, 23.20 — «Тахан дунен тIа».
19.05 — «Хьон тхон». Фильм-концерт.
19.35 — ЦТ экрана тIа духхьашха. «Веннача сага наьхаташ». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — ТелетIий СССР — США. СССР Лакхехьарча Совета депутатий США Конгресса членашия вIашагIкхетар.
23.35 — «Дунеи кагирхоии».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Iаьржача маьхха дакъа». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Информатикаи вычислительни техникаи лардаш. 10-гIа класс.
9.05, 13.40 — Испански мотт. Iомабу 1-гIа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори.
10.35 — Халкъа промыслаш. Керамикаи искусство.
11.35 — Iилма-довзийтара фильмаш: «Озеро тайн — море загадок», «Живая пустыня».
12.05 — «Город над головой». Телевизионни художественни фильм. 2-гIа сери.
14.10, 22.50 — «Кердадараш».
14.15 — А. С. Грибоедов. «Горе от ума».
17.45 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
17.50 — Сихдара наькъагIа. КПСС Ножай-Юртовски РК хьалхарча секретараца Х. Г. Бибулатовцара интервью.
18.10 — Хьехархо — поэт. Мескетински юкъерча школа директорах Х. Сайдулаевх телеочерк (нохчий меттала).
18.20 — «Школера вахар» (нохчий меттала).
18.55 — «Оаха оахоша, тхоай кулгашца».
19.10 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.25 — Ножай-Юртовски района художественни самодеятельноста концерт (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш» «Паччахьа Салтанах бола фаьлг». 3-гIа дакъа.
20.15 — Ритмически гимнастика.
25.45 — «Оби Шифо». Телевизионни документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Игорь Владимирович Ильинский». «Вахара урокаш». Телевизионни документальни фильм.

16 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Из варга сатуьс аз». Художественни фильм.
9.35 — «Дунен кагирхойи».
10.10, 16.00 — «Кердадараш».
16.10— Литературни произведеней экранизаци. «Сережа». Художественни фильм.
17.25 — «Котбаьннараш». Къулбаседа-Малхбузен тIема ветераний вIашагIкхетар.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Детективах ловзар». Телевизионни спектакла премьера.
23.05 — Сайрийнара информационно - ашарий программа.
00.20 — Шахматех дунен чемпионат.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Зулайхо». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Iалам Iомадар. 2-гIа класс. Оалхазараш гурахьа.
8.55 — «ТIадам... музее». Iилма-довзийтара фильм.
9.05, 13.35 — Английски мотт. Iомабу 1-гIа шу.
9.55 — «Профессора Барске цаца». Iилма-довзийтара фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. М. А. Шолохов. «Поднятая целина».
10.35, 11.35 — Истори. 7-гIа класс. Киевски Русь.
11.05 — «Наьна школа».
12.15 — «Город над головой». Телевизионни художественни фильм. 3-гIа сери.
14.05, 23.05 — «Кердадараш».
14.10 — И. С. Тургенев. Вахареи творчестваи оагIонаш.
16.20 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
16.25 — «Литературни пIарасха» (гIалгIай меттала).
16.45 — «Доала авторитети доали». Документальни фильм.
17.05 — «Лакха дикал нолаш дукхагIа продукци» (нохчий меттала).
17.30 — «Сага фактор». ЦIаьххаза а къахьегама ресурсех.
18.00 — Футбол. СССР чемпионат. «Нефтчи» — «Спартак».
19.45 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Паччахьа Салтанах бола фаьлг». 4-гIа дакъа.
20.20 — «Спортивни вахар» (нохчий меттала).
20.50 — Отчетийи хоржамини итогашка.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Ленинградская консерватория». Фильм-концерта премьера.

РАДИО

15 ОКТЯБРЬ

6.40 — «Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара — ма боагIгIара накъабахара!». «Хьайбаш леладераш яхье баьннаб» (гIалгIай меттала).
6.55 — Передачай программа.
6.59 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Музыка.
8.40 — 9.00 — «Ца малар — вахара норма».
11.15 — «Патриот» (гIалгIай меттала).
11.30 — «Микрофонаца Грозне гIолла».
11.50 — 12.00 — Музыка.
16.00 — Передачай программа. Хоаттам. Объявлени.
16.01 — 17.00 — «Халкъа кхоллам» яха музыкальни программа (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Вахари дийи» яха радиожурнал (нохчий меттала).
18.55 — 19.00 — Музыка.

УКВ

19.00 — Лирически иллей концерт.

16 ОКТЯБРЬ

6.40 — «Юртара Iуйренаш».
6.55 — Передачай программа.
6.59 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — «Iилма — производствана».
8.45 — 9.00 — «Октябрь са халкъа кхеле» (нохчий меттала).
11.15 — 12.00 — Хьамсарча мехка музыкальни вахар. (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хоаттам.
17.16 — «ДоттагIий оазаш».
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Хьона, Даймохк салтечун дог» (гIалгIай меттала).

УКВ

19.00 — Моттигерча композиторий вальсаш.
19.30 — Бегашха дола иллеши халхараши.

Хаоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 2 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 12 — 17, Грозне 15 — 17 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 5 — 10, дийнахьа 15 — 20 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ПРОВЕРЬТЕ ПРАВИЛЬНОСТЬ ОФОРМЛЕНИЯ АБОНЕМЕНТА!

На абонементе должен быть проставлен оттиск кассовой машины.

При оформлении подписки (переадресовки) без кассовой машины на абонементе проставляется оттиск календарного штемпеля отделения связи. В этом случае абонемент выдается подписчику с квитанцией об уплате стоимости подписки (переадресовки).

Для оформления подписки на газету или журнал, а также для переадресования издания бланк абонемента с доставочной карточкой заполняется подписчиком чернилами, разборчиво, без сокращений, в соответствии с условиями, изложенными в каталогах «Союзпечати».

Заполнение месячных клеток при переадресовании издания, а также клетки «ПВ-МЕСТО» производится работниками предприятий связи и «Союзпечати».

Хьахоададу моттиг

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!
ДIАХЬОШ ДА 1988 ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТ ЯЗДАЙТАЛГА

Газет язду «Союзпечата» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Шера газет яздайтара мах 4 соми 8 кепиги ба. Из кхо ца деш кхоаненга дехкаш тIехьа а ца доахаш, ханнахьа «Сердало» яздайта шоашта!

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностех транспортех — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописи бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05369. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3554.